Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...майн 1921 оной ...иин 21-hээ гарана | № 17 (17140) | 1986 оной январиин 21, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИИНА XXXIII КОНФЕРЕНЦИ

КПСС-эй XXVII СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАДУУД

Г. М. БИМБАЕВ, Районой Үдын совхозой ...он. Н. П. ДРОВАЛЬ, «БАМтоннельстройн» проходчигуудай бригадир. Л. В. ЗАНГЕЕВА, Улаан-Үдын «Березка» ательегэй ОБДОЛШОН. Г. Н. ИВАНОВА, Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой механизатор.

В. В. САРЖАН, ...Үдын ЛВРЗ-гэй начальник. С. М. ФИЛИППОВ, Зэдын районой Оёорой совхозой директор. Т. Г. ШАЛБАЕВА, Түнхэнэй районой Түбэй больницын врач. А. К. ШЕВЧЕНКО, Холбоолжонгой уурхайн экскаваторой машинист.

ХУРДАДХАЛГЫН ХАРАА ШУГАМ

АШХАБАД. Туркменистанай Коммунис партиин XXIII съездын хүдэлмэриин hүүлшын үдэр делегадууд «1986—1990 онуудта, мүн 2000 он болотор хугасаада СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проект тухай» элидхэлые зүбшэн хэлсэбэ. Туркмениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Ходжамурадов элидхэл хэбэ.

Арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлдэ промышленна продукци бүтээлгын хэмжээ 20—23 процент ехэ болгохо, газ олзоборилго 86 миллиард кубометртэ хүргэгдэхэ.

Территориально-үйлэдбэриин комплекснуудые бүридхэхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдана. Эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын республиканска комплексно программа зохёохо гэжэ Туркмениин ССР-эй Наукануудай академидэ болон Госпланда дурадхагдаа.

Шэнэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, тэдэниие амжалтатайгаар шиидхэхэ тодорхой хэмжээнүүдые, партийна хүтэлбэриин онол арганууды нарижуулан hайжаруулха харaa замуудые делегадууд дурадхаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ соо найруулагдаhан эб найрамдалта үүсхэлнүүдые дэмжэжэ байhанаа үгэ хэлэгшэд элирхэйлэн мэдүүлээ.

Туркменистанай Компартиин хүтэлбэрилхы зургаанууды, КПСС-эй XXVII съездын делегадуудые съезд hунгаhан байна.

Туркменистанай Компартиин ЦК-гай пленум боложо, ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар С. А. Ниязов hунгагдаба.

Нүхэр Виталий Иванович ВОРОТНИКОВТО

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет Таниие, Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшые, 60 жэлэйтнай үдэрөөр халуунаар амаршална.

Танда, Виталий Иванович, олон удаан жэлнүүдтэ элүүр эн... ажаябахыетнай, совет арадай аша туhада, манай орон дот... коммунизмын илахын тулада саашадаа үрэ түгэсөөр хүд... хыетнай хүсэнэбди.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ | СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ ГЭШҮҮН, РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ В. И. ВОРОТНИКОВ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР В. И. ВОРОТНИКОВТО СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ аша габьяатай байhанайнь түлөө, мүн түрэhөөр 60 наhанайнь ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Воротников Виталий Ивановичта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ, Ленинэй орден, «Хадуур ба Балта» Алтан медаль барюулалгатайгаар олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ГРОМЫКО.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1986 оной январиин 17.

АРБАН ХОЁРДОХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ САРИ ЕХЭ ХАРАА ЗОРИЛГОНУУД

1986-1990 ОНУУДТА БОЛОН 2000 ОН ХҮРЭТЭРХИ ҮЕДЭ СССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА БА СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮДЭЙ ПРОЕКТ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр В. Б. САГАНОВАЙ элидхэлhээ

...делегадууд! Областной партиина конференциин ...сэлгэдэ съездын ...шухала документнүү... — 1986—1990 онууд... 2000 он хүрэтэрхи ...СР-эй Экономическа ...льна хүгжэлтын гол ...эй проект табигда...

...ЦК-гай Генеральна ...нүхэр М. С. Горба...СС-эй ЦК-гай октяб... он) Пленум дээрэ ...эл дотор тэмдэглэ...hоор, энэ документ ...СС-эй Программын ...дые бодото бэелэл...н, тэрэниие бэелүүл... харюусалгатай шата ...бан хоёрдохи табан ...он 2000 он хүрэтэр...дорхой түсэбтэ даа... тоо, баримтанууд ...байха юм.

...экономическа стра...лүүлгэдэ XII табан ...үүргэ дүүргэхэ бай...ороной эхилээд бай...табан жэл бүхы шэг...ээ эрид хубилал...лохо ёhотой.

...шэ табан жэлэй онсо ...ануудта ба гол зо...аа тогтоо. 1986—...та, 2000 он хүрэтэр...кономическа ба со...гжэлтын стратегиче... зорилгонуудые то...оо, Коммунис пар...кэ национальна по...билашагүй гол ёho...элбэри болгон, ара...н нэгэн ниитэ комп... бүхы союзна болон ... республиканууд, ...областьнуудай бо...удай үүргые саашаа...шэлүүлхэ, тэдэнэрэй ...на болон сэдьхэл ...хүсэ шадалые арь...ухай саг үргэлжын ...олдолгые програм...орилгонуудай нэгэн ...ина.

...Федерациин үйлэд...хүсэнүүдые хүгжөөл...эглэлнүүдэй проект ...ила hуури олгогдон...риин экономическа ноөсэ хүсые хурданаар хүгжөөхэ хэрэгтэй байhан ушар онсо тэмдэглэгдэнхэй. Тэндэ түлишын-элшэ хүсэнэй баазын хүсэ шадалые саашадань хүгжөөхөөр, минерально-түүхэй эдүүдэй болон ой модоной баялигые комплексноор бүйлүүлхээр, илангаяа машина бүтээлгые хүгжөөхөөр, нютагай эдеэ хоолой баазые бэхижүүлхээр хараалагданхай. Эндэ барилгын индустри, барилгын материалнуудай промышленность, транспорт бусадhаа хүрдэнээр хүгжөөгдэхэ, хүн зоной ажабайдал hайжаруулагдаха.

Эдэ бүгэдые болон тогтоолдоhон тоонуудые хараада абалсан, мүн «1981—1985 онуудта болон 1990 он хүрэтэрхи үедэ Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдээжэ тогтоол дотор хараалагдаhан правительственна даабаринуудые баримталан, тэрэшэлэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдые харалсан, 2000 он хүрэтэрхи Буряадай АССР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын зорилгонууд ба 1986—1990 онуудай түсэбэй проект зохёон тодорхойлогдоо.

Нютагайнгаа онсо өөрсэ илгаае, байгаалиингаа баялигые, ажалай ниитын хубаарилгые хараадаа абалсаhанай үндэhөөр Буряад ороной индустриальна хүгжэлтэдэ, урдынхидаал адли, үйлэдбэриин ашагта малтамал абалгын hалбари гол hуури эзэлхэ байна. БАМ-ай Буряадай участок шадарай, районуудай минерально-түүхэй эдүүдэй шэнэ ноөсэнүүдэй улам бүри ехээр ажахын хэрэглэмжэдэ оруулагдадаг болохо юм. Бүри энэ табан жэлдэ Озёрно полиметаллическа хэбтэшэ ашаглагдажа захалха, Черемшанска хэбтэшын кварцидууд малтан абтажа эхилхэ байна.

Энэ зорилгоор геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэриин хэмжээ ехэ болгохо, мүн тэрэниие техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэй.

Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые хүгжөөлгэ республикада онсо шухала удха шанартай. Юуб гэхэдэ, мүнөө бии байгаа элшэ хүсэнэй бааза электрын ба дулаанай элшын талаар ургажа байhан эрилтэнүүдые хангана гүй бшуу. Тоолоод үзэхэдэ, 1990 оной эсэс хүрэтэр тэдэниие хэрэглэлгэ үшөө гурбанай нэгэ хуби шахуугаар ехэ болохо, харин БАМ-ай Буряадай участогай зоные ашаглаха ба түмэр замые саг үргэлжын ашаглалгада оруулха хэрэгые хараада абалсабал, эрилтэнүүдынь хэдэн дахин ехэ болохол. Тиимэhээ ерээдүйдэ Витим мүрэн дээрэ томо Мокско ГЭС баригдахаар хараалагдана.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй гол барилгануудай дунда Гусиноозерско ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй, Улаан-Үдэ городто 2-дохи ТЭЦ болон Түгнын шулуун нүүрhэнэй уурхайн барилганууд ороно, мүн Озёрнын полиметаллическа хэбтэшын ашаглагдажа захалха тушаа Гол шэглэлнүүдэй проект дотор оруулагданхаи.

Эдэ онсо шухала удха шанартай барилганууд болоно,— гэжэ нүхэр Саганов тэмдэглэбэ.— Тиимэhээ тэдэнэй түлөө эрилтэ ба харюусалга эгээл шанга байха ёhотой. Тэдэ эндэхи хүдэлмэринүүдэй эхич дээрэ үгээ ойлголсохогүй, холбоо барисаагүйгөөр хүдэлхэ, барилгые хүтэлбэрилжэ байhан зарим хүнүүдэй зүгhөө hанаа амараар хандаха баримтануудай үзэгдэжэ байhые тэсэхын аргагүй.

Эдэ барилгануудые хурдадхахын түлөө юун хэрэгтэйб, ямар туhа хүргэхэб гэжэ үшөө дахин анхаралтайгаар хаража үзэхэ хэрэгтэй. Гусиноозерскын ГРЭС-эй болон 2-дохи ТЭЦ-эй хүсые саг соонь ашаглалгада оруулга хадаа олохон предприятинуудай, колхозуудай, совхозуудай хүдэлмэридэ, үйлэдбэриин түсэбүүдэй дүүргэлтэдэ, соёлой-ажаhуудалай объектнүүдые, республикын хүн зониие дулаанай ба электрын элшэ хүсөөр хангалгада ехээр нүлөөлхэ гэжэ мартажа болохогүй.

Республикын эдэ шэнэ асари томо барилганууд манай хэблэлэй, телевидениин, радиогой, арадай хиналтын органуудай гол анхаралда байха ушартай.

Нүхэдүүд! Республикын индустриальна түхэл шарай ганса промышленна шэнэ барилгануудаар бэшэ, мүн бии байгаа үйлэдбэриин хурдан хүгжэлтөөр тодорхойлогдохо болоно. Энэ талаар арбан хоёрдохи табан жэлдэ ехэ алхам хэгдэхэ. Промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 29,5 процентээр ургаха, тиихэдэ автоматизациин приборнууд болон хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ 3,5 дахинаар ехэ болохо, мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилгын машинанууд 2,7 дахинаар, целлюлозо 84,3 процентээр, картон 96,9, мебель 76,2 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ.

Иимэ түргэн ургалта түйлахын тула эмхидхэлэй, экономическа, ажахын олохон асуудалнуудые шиидхэлгэдэ шэнээр хандаха эрилтэ табигдана. Зүгөөр эгээл голынь юуб гэхэдэ, предприятинуудые шэнээр зэбсэгжүүлгэдэ ба hэльбэн шэнэлэлгэдэ, хуушарhан түхеэрэлгэнүүдые hэлгэхэ, хаядаhагүй ба бага хаядаhатай, баялигые алмаха технологинуудые нэбтэрүүлхэ, эрдэм-техникын дэбжэлтын түйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

Түхеэрэлгэнүүдые hэлгэлгын коэффициентые горитойгоор дээшэлүүлхэ гэшэ түрүүшын ээлжээнэй хэрэг болохо ёhотой. 1986—1990 онуудай түсэбэй проект дотор техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлгэдэ ба предприятинуудые hэльбэн үргэдхэлгэдэ үйлэдбэриин барилгада hомологдоhон бүхы мүнгэ зөөриин 31,4 процентнь зорюулагдаха гэхэ гү, али энэнь арбан нэгэдэхи табан жэлэйхиhээ 2 дахин шахуу ехэ болоно.

ЛВРЗ-е, «Теплоприбор» заводые, ой модоной, целлюлозно-саарhанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин, хүдөө ажахын түүхэй эдүүдые бүйлүүлхэ хэдэ хэдэн предприятинуудые hэльбэн шэнэлхэ ба техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ «Бурятфермаш», прибор бүтээлгын нэгэдэлнүүдэй үйлэдбэриин хүсэн нилээд ургаха ба шэнэлэгдэхэ юм.

Эдэ шухала хүдэлмэриин хойноhоо hуларшагүй хиналта табиха, тэрэниие комплексноор бэелүүлхэ, социальна зорилгонуудые шиидхэлгэтэй нэгэн хамта ябуулха, үйлэдбэриие ехэ болгохо ба продукциин шанарые hайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ноөсэнүүдээ алмаха хэрэгтэй.

Предприятинуудые техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлхэ зорилгонуудые шиидхэхэ зуураа, бии байгаа үйлэдбэриин ноөсэ хүсые дүүрэнээр хэрэглэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, манайда хахад хүсэндэнь хүдэлгэгдэдэг предприятинууд үшөөл олон байна бшуу.

Промышленностиин тагаар табигдажа байгаа ехэ ба орёо бэрхэ зорилгонуудые шиидхэхын тула имагтал үйлэдбэриие эршэдхэхэ, техническэ баазые хубилган шэнэдхэхэ, хүнэй бэлиг шадабариие гүйсэд элсүүлхэ шухала. Энэ жэлэй эхинhээ олонхи предприятинуудай, харин ерэхэ жэлhээ — бүхы предприятинуудай ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда оролго, мүн хүдэлмэриин газарнуудые аттестацилга ба уралан нарижуулга, бригадна подрядые үргэнөөр нэбтэрүүлгэ, ажахын тоосоое, ухаалан зохёолгые хүгжөөлгэ энээндэ горитойгоор нүлөөлхэ байна.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ДЭЛХЭЙЕ ЯДЕРНА БУУ ЗЭБСЭГҺЭЭ СҮЛӨӨЛХЭ

МОСКВАДА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые хизаарлаха ба хуряаха асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэhэн Мэдүүлгэтэй дашарамдуулан, совет ба гадаадын журналистнуудта зорюулагдажа, январиин 18-да Москвада пресс-конференци болоhон байна. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Г. М. Корниенко, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо Советскэ Союзай Маршал С. Ф. Ахромеев, КПСС-эй ЦК-гай Уласхоорондын мэдээсэлэй таhагые даагша Л. М. Замятин тэрэниие үнгэргэбэ.

Пресс-конференциие нээхэ зуураа Л. М. Замятин иигэжэ хэлэбэ:

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ дотор хүн түрэлтэндэ тохёолдоhон ядерна дайнай ехэ аюулые усадхаха талаар тусхай шэглэлтэй ябуулгануудай тодорхой ба дэлгэрэнгы түсэб найруулагдаа.

Бүхы дэлхэй дээрэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гүйсэд дүүрэнээр усадхаха ойрын 15 жэлдэ хараалагдаhан программа болбол совет эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүдэй гол шухалань болоно. Байгша зуун жэлэй дүүрэтэр газар дэлхэйе ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдhээ гүйсэд дүүрэн сүлөөлхые Советскэ Союз дурадхаба.

Уласхоорондын зохихо хиналта доро, мүн замбуулинhаа добтолхо буу зэбсэгүүдые зохёон бүтээлгые, туршалгые ба тараан тодхолгые хорихо тухай хэлсээнэй ёhоор, ядерна түлхин гаргадаг ракетэнүүдые, мүн hомо хэрэгсэлнүүдые шата шатаарнь хороохо гээд Советскэ Союзай дурадхаhан программа соо хараалагданхай.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин Мэдүүлгэ соо найруулагдаhан тодорхой дурадхалнууд уласхоорондын оршомдо эрид хубилалта хэхэ бодото арга зам нээнэ. Совет дурадхал дотор тодорхой хараа шэглэлнүүд, хэлсээнүүдые түйлаха тодорхой болзор хараалагданхай. Эдэ асуудалнуудаар хэгдэдэг хөөрэлдөөнүүдтэ шэнэ совет үүсхэлнүүд туhа түлхисэ боложо шадаха.

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гүйсэд дүүрэнээр усадхаха тухай совет дурадхалнууд нэн түрүүн Америкын Холбоото Штадуудта зорюулагдана. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгын түрүүшын шатада имагтал СССР ба США ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй бусад гүрэнүүдтэ жэшээ харуулха зэргэтэй. Бүри түрүүшын шатада 5—8 жэлэй туршада нэгэ нэгэнэйнгээ газар дайдада хүрэдэг ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хоёр дахин хороохо, Европо түбиие ядерна буу зэбсэгhээ сүлөөлхэ замда түрүүшын алхам болгон, Европодохи СССР-эй болон США-гай дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха, ядерна али бүхы тэсэлэлгэнүүдые болюулха. Совет хүтэлбэрилэгшэдэй шэнэ үүсхэлынь М. С. Горбачев Р. Рейган хоёрой Женевэдэхи хэлсээндэ сум харюусана. Удаадахи шатануудта ядерна бусад бүхы гүрэнүүдые энэ хэрэгтэ хабаадуулха гэжэ СССР дурадхана, юуб гэбэл, имагтал хамтын хүсөөр шиидхэгдэхэ ниитэ хүн түрэлтэнэй удха шанартай асуудал тухай эндэ хэлэгдэнэ бшуу.

Добтолго хэхэ буу зэбсэгүүдые замбуулинда гаргалгые хорихо гэшэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаха тайлашагүй эрхэ нүхэсэл болохо зэргэтэй. Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые замбуулинда нэбтэрүүлхэгүй гэшэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые сүм хороохо замда бии байhан хаалтые дабаха гэhэн удхатай бшуу. Замбуулинда дай үүдхэжэ бэшэ, харин имагтал амгалан тайбан байлгабал, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо ба усадхаха хэрэгэй таhаршагүй хубинь болоно. Энээниие хүтэлбэри болгон, мүн hайн hайхан дура зориг гаргажа, ядерна али бүхы тэсэлэлгэнүүдые гансал өөрынгөө талаhаа болюулха тухай 1985 оной август hарада абаhан шиидхэбэриингээ болзорые гурбан hараар hунааха гэhэн шиидхэбэри Советскэ Союз баталан абаhан байна. Советскэ Союзай бүтэмжэтэй энэ шухала хэрэгые дэмжэхэ дурадхалтайгаар СССР Холбоото Штадуудта дахинаа хандана.

hандаргахын хүсэ шадалаараа ядерна гү, олониитые усадхаха бусад хэрэгсэлнүүдтэ адлирхуу, шэнэ физическэ гол ёhондо үндэhэлдэг ядерна бэшэ буу зэбсэгүүдые зохёон бүтээлгэ ядерна буу зэбсэгүүдые хуряаха программа соо бahал хоригдоно.

КПСС-эй болон Совет правительствын хараа бодолые совет хүнүүд эдэбхитэйгээр, халуунаар дэмжэнэ. М. С. Горбачевой Мэдүүлгэнь ехэ хэмжээтэй шухала документ мүн. Ядерна дай хүүлэхэгүйе эрид шиидэнхэй гүрэн лэ ядерна буу зэбсэгүүдые гүйсэд дүүрэнээр хуряаха тухай иимэ холын хараатай дурадхалнуудые зохёон найруулжа шадаха тухайнь энэ гэршэлнэ.

Иимэ хараа шугам манай ниитын байгуулалтаар, манай ёho заршамаар болон үзэл бодолоор тодорхойлогдоно. Газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахин хамгаалха шэнэ үүсхэлнүүдые гарган, партимнай КПСС-эй XXVII съезддэ бэлдэжэ байнхай.

Бусад гүрэнүүдтэ бии байhан химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүри ойрын жэлнүүдтэ үгы хэхые Советскэ Союз дурадхана. Тэрэнэй ноөсэнүүдые үгы хэхые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ промышленна баазые шанга хиналта доро, тэрэ тоодо оронуудта уласхоорондын шалгалта эмхидхэн, тэрэнэй ноөсэнүүдые үгы хэхые ба түргөөр усадхахые Советскэ Союз дурадхана.

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо ба усадхаха, буу зэбсэг бүтээлгые замбуулинда нэбтэрүүлхэгүй, химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорихо, зэбсэгтэ хүсэнүүд болон юрын буу зэбсэгүүдые хороохо, этигэл найдалай хэмжээнүүдые бэхижүүлхэ программые бэелүүлхын тулада Женевэдэ, Венэдэ, Стокгольмдо хэгдэдэг хөөрэлдөөнүүдые эдэбхижүүлхые бидэ дурадханабди.

М. С. Горбачевой Мэдүүлгые дэлхэйн олониитэ үргэнөөр дэмжэhэн, дэлхэйн элдэб оронуудай политическэ бүлэгөөрхид болон гүрэнэй ажал ябуулагшад ехээр hонирхон угтаhан байна.

Совет шэнэ холын хараатай үүсхэлнүүдые хилын саана, нэн түрүүн США-гай болон баруунай бусад гүрэнүүдэй хүтэлбэрилхы бүлэгөөрхид сэгнэхэл ёhоорнь сэгнэхэ бээз гэжэ Советскэ Союз найдана. Баруунай оронуудай совет дурадхалнуудта бүтэмжэтэй hайн харюу үгөө гэшэ hаань, манай үе сагай эгээл орёо ба хойшолуулашагүй асуудалые—ядерна дайнай аюулые усадхаха, хүн зониие олоорнь хюдаха зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгые ба ноөсэлгые хизаарлаха, хороохо асуудалые шиидхэхэ арга олгохо бэлэй.

Пресс-конференцидэ хабаадагшад журналистнуудай асуудалнуудта харюусаба.

(ТАСС).

...1986 оной ...

Д. Скарлатти. 15.05 ... фильм. 15.25 — ... — фильм-балет. ... корреспондентнүүд ... 17.15 — «Семь этаж... сячи желаний»— ... фильм. 17.55—СССР ... артист Ростислав ... Чеховэй рассказ ... —Бүмбэгэтэй хоккей... эй чемпионат. «Ди... сква) — «Динамо» ... 19.45—«Мэдээжэ ... сын юумэн». 20... аялга дуунууд. 21.0... нойрсогты, багашуу... Баримтата фильм. ... лой теннисээр СС... пионат. 22.00—«Вре... —Джазай искусство...

Улаан-Үдэ. 19.45 ... весие?»—киноочерк... Буряадай АССР-эй ... тист Н. Панчуковой ... ажал ябуулга тухай ... Соносхолнууд.

Москва. 21.00 ... нойрсогты, багашуу... «Элүүр энхэ байл... «Время». 22.35—«П... бан серитэй ура... фильм. 1-дэхи сери...

16.05—Шэнэ hони... Закарпадай араде... УССР-эй габьяата ... концерт. 18.35—«Ш... скэ библиотекэ». 19... ховен. «Лунная со... — Мультфильмнүүд...

Улаан-Үдэ. 19.45 ... юумые мэдэхэ ... 19.55 — Баримтата ... 20.45 — Соносхолн...

Москва. 21.00 — ... нойрсогты, багашуу... «Элүүр энхэ бай... hаа». 21.30—«Булта... бүхэндэ». 22.00—«Вр... — «Память». 2-дохи...

дахи класс. 14.10— ... ниие ойлгожо hура... «Нэгэ актерой театр... тов. 15.40—«hуругш... мэн тухай». 16.10—... 19.15—«Манай саа...

Улаан-Үдэ. 19.45 ... очерк. 19.55 — «Та... таторнууд болон ... маторнууд. 20.15 — ... ба эрдэм техникы... дэбжэлтэ.

Москва. 21:00 — ... нойрсогты, багашуу... Санын спортоор ... бок. 22.00—«Время»... «Балет тухай».

гуули.. 18.25 — Дух... сто наадаха.

Улаан-Үдэ. 18.5... холнууд. 19.00—... забhарлалга.

Москва. 19.05— ... ухаан ба ажабайда... Мультфильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 ... та фильм. 20.25 ... оперо болон бале... мическэ театрай ... Р. Леонковаллын ... ро.

Москва. 21.00— ... нойрсогты, багашуу... «Маричка» ансамбл... 21.30 — Ритмическэ... ка. 22.00 — «Время»... «Память». 3-дахи с...

дай hурагшад ре... барилгын эмхинүүд... рилгэшэдтэй уулза...

Москва. 19.15— ... рисаан».

Улаан-Үдэ. 19.45— ... —киноочерк.

...20.00— ...ын че... ...шүүл. ... ...адрид). ... 20.35— ...яадаар). ... —киножу...

...21.00— ...багашуу... ...ород хүн... ...22.35 ... дамжуу...

ПРАВДА БУ...

...дэхи ...ой парти... ...нци туха... ...мэдээсэл... ...а XXXII ... hунгаг... ...адай об... ...бүридэл... ...съездын ... ...эрилты... ...—КПСС-э... ...й тоосо... ...«Газ... ...аюулhаа ... ...ьцевагай ... ...охи, гу... ...дта. «Ша... ...байдалда ... ...стной па... ...тоосо...

...дэхи ...й корре... ...ын саан... ...терналну... ...програм...

...ГАЙ УЛ... ...блика до... ...байха, ...багахан ... ...уун-хойто... ...9 — 14 ... ...hалхилха... ...Үдэрын ... ...нютагууд... ...ртөө 31 ... ...охо.

Редакт... ...Б. ГАРМ...

...Государ... ...ССР по ... ...и книж... ...нина 35. ...4649

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА XXXIII КОНФЕРЕНЦИ

АРБАН ХОЁРДОХИ ТАБАН ЖЭЛЭ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр В. Б. САГАНОВАЙ элидхэлһээ

[Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта].

Нүхэдүүд! Партиин Программын шэнэ найруулгын проект дотор бэшэгдэһэнэй ёһоор, ороной социально-экономическа дэбжэлтые түйлаха зайлашагүй эрхэ нүхэсэлынь хадаа агропромышленна комплексые саашадань бэхижүүлгэ ба ашаг үрыень дээшэлүүлгэ, тэрэнэй продукцяар ороной эрилтэнүүдые гүйсэдөөр хангалга болоно. Энэ хараа шугам Гол шэглэлнүүдэй проект дотор харуулагданхай, тэрэнь манай республикын агропромышленна комплексые хүгжөөхэ түсэбэй проект зохёолгодо үндэһэ һууринь боложо үгэһэн байна.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ хүдөө ажахын продукциин бүхы хэмжээн 17 процентээр ехэ болгогдохо, тэрэ тоодо ниитын һалбариинхи 19 процентдэ хүргэгдэхэ.

Газар таряалангай продукциие ехэ болгохо хэрэг нэн түрүүн хүдөө ажахын элдүүрилгын газарые хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлһэнэй ашаар түйлагдаха ёһотой.

Газар таряалангай хүрьһэ хамгаалха зональна системые нарижуулан һайжаруулха, үрэһэнэй ажахые, тарилгын газарай хубаарилгые гуримшуулха, шанаржуулагдаһан газарые, утгажуулгэнүүдые хүсэдөөр хэрэглэхэ хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ, жэлһээ жэл бүри эршэ түгэс технологиин гуримаар ургуулагдадаг хүдөө ажахын ургамалнуудай тарилгын талмайе үргэдхэхэ хэрэгтэй.

Бидэнэр ороохо таряа үйлэдбэрилгые 1990 ондо 560—575 мянган тоннодо, гектар бүриһөө абтадаг дунда зэргын ургасые адагынь 13—14 центнертэ хүргэхэ болонобди. Таряанай поли дээрэ малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ ороохон болон ороохото-бобово ургамалнууд гол һуури эзэлхэ. Тэрээнгүйгөөр бидэнэр мал ажалайнгаа ургажа байгаа эрилтые белогтой, тэнсүүритэй һайн тэжээлээр хангажа шадахагүйбди. Хартаабха ургуулха, илангаяа овощ үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа һуладуулжа болохогүй, юуб гэхэдэ, эдэ ургамалнуудай ургаса бага, тэрэниие бэлэдхэхэ түсэб дүүргэгдэнэгүй бшуу. Тиимэһээ 1990 ондо овощ үйлэдбэрилгэ 56 мянган тоннодо хүргэгдэхэ гэхэ гү, али 1985 онойхиһоо 20 мянган тонноор ехэ болохо. Иимэ ургалта түйлахын тула тэрэнэй ургасые дээшэлүүлхэ, харин зарим районуудта тэрэнэй тарилгые үргэдхэхэ хэрэгтэй. Город шадарай зонын — Загарайн, Тарбагатайн, Ивалгын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын районуудай тусхай мэргэжэлтэй ажахынууд овощ ехээр үгэдэг болохо.

Теплицын ажахые хүгжөөхэ, овощой олон ургамалнуудые таридаг болохо предприятинуудай хамһабариин ажахынуудта, гэр шадарай участогуудта, саад-огородой коллективүүдтэ овощ ехээр ургуулдаг болохо хэрэгтэй. Гусиноозерскын ГРЭС-тэ ба Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайда түхэреэн жэлдэ хүдэлхэ, 4 гектарта теплицын барилгые дүүргэжэ, ашаглалгада оруулха, Улаан-Үдэ городто баригдажа байгаа 2-дохи ТЭЦ-эй бааза дээрэ 6 гектар газарта теплицын комбинат бариха асуудалые түргэнөөр шиидхэхэ хэрэгтэй. БАМ-ай Буряадай участогай хүн зониие эртын овощоор хангахын тула Хойто-Байгалай районой «Интернациональный» совхоздо 3 гектарта теплицын комбинат бариха тон шухала болонхой.

Тогтууритай һайн ургаса абахые шиидхэхэ эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь уһалуури болоно. Табан жэлэй туршада уһалагдадаг газарай талмай 20 мянган гектараар үргэдхэгдэжэ, 176 мянган гектарта хүргэгдэхэ. Мүн үлүү ехэ шиигтэй ба намаг газарые хатааха хүдэлмэри, тэрэ тоодо БАМ-ай Буряадай участогай зонодо, ябуулагдаха байна. Эндэ гансашье уһалагдадаг газарые үргэдхэхэ бэшэ, харин тэрэниие эзэн ёһоор, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ шухала. Теэд мүнөө дээрэ бидэнэр энээниие үшөөл шаданагүйбди. Энэ талаар хэдэ хэдэн колхоз болон совхозуудта ёһотой гуримай тогтоогдоодүй байһаниинь гэмшэлтэй. Сагай уларилай һайн байһан нёдондо жэлдэ Баргажанай, Хориин, Сэлэнгын болон бусад зарим районуудай хэдэ хэдэн ажахынуудта уһалагдадаг газарта таригдаһан тэжээлэй ургамалнуудай, овощ, хартаабхын, уһалагдадаг сабшалангай ургаса хуурай газарайхиһаа доогуур байшоо.

Эдэ бүгэдэһөө эсэсэй эсэстэ горитой тобшололнуудые хэжэ, ажахы бүхэндэ уһалагдадаг ба хатаагдаһан газарые хэрэглэхын түлөө тусхай харюусалгатай хүнүүдые тодорхойлхо хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, ороохо таряанай ургаса ехээр абажа шадаха газарай эзэн хэрэгтэй болоно бшуу.

Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, «Бурводстрой» нэгэдэлдэ эрилтэеэ шангадхаха хэрэгтэй. Тэдэнэй хэһэн хүдэлмэриин шанар һайн гэхын аргагүй байдаг. Уһалагдадаг шэнэ газарые ашаглаха, гидротехническэ барилгануудые хэхэ, хүдөө ажахын элдүүриин газарые үндэһөөрнь һайжаруулха талаар түсэбтэ даабаринууд дүүргэгдэнэгүй.

Утгажуулгэ тухай асуудал үшөөл һайнаар шиидхэгдээгүй байһаар. Минеральна утгажуулгэ республикада эльгээлгэ 18 — 20 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ байбашье, бүхы эрилтын хахадынь хангагдаха болоно. Иимэ ушарта нютагайнгаа арга боломжонуудые һайнаар хэрэглэхэ хэрэгтэй.

1990 ондо нютагай утгажуулгэ хэрэглэлгэ 2,6 миллион тоннодо хүргэгдэжэ, мүнөөдэрэй хэмжээнһээ 1,5 дахин ехэ болохо байна. Баргажанай райондо жэлдээ 50 мянган тонно торф абаха хүсэтэй предприяти барихаар түлишын промышленностиин министерство хараална. Кабанскын ба Түнхэнэй районуудта торф ехээр абтадаг болохо. Минеральна утгажуулгэ, наг шэбхэ хадагалха складуудые, гахайн фермэнүүдтэ компостнуудые, шубуунай фабрикануудта шубуунай аргал хатааха түхеэрэлгэнүүдые бариха асуудалнууд хойшолуулагдангүй шиидхэгдэхэ ёһотой.

Бог ногоон, ургамалнуудай хорото дайсадые, үбшэниие усадхаха хэрэгтэ химическэ болон бусад зүйлнүүдые хэрэглэбэл ургаса, таряа ехээр абахада нилээд нэмэлтэ үгэхэ юм.

Үрэһэ хүрэнгэ һайжаруулха хүдэлмэри саашадаашье һайнаар ябуулагдаха ёһотой. Хартаабхын, корнеплодууд ба олон жэлэй ногооной элитнэ үрэһэ туршажа дээдэ сортын хартаабха таридаг болохо. Ажахынуудые түмһэтэ ургамалнуудай, олон жэлэй ногооной үрэһөөр хангадаг болохо ёһотойбди.

Республикымнай эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаанууд, тэдэнэй мэдэлдэ байдаг ажахынууд энэ талаар үнгэрһэн партийна конференциин даабаринуудые дүүргээгүй гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ, мүн ерээдүйдэшье, хүдөө ажахын гол һалбари болодог мал ажалда, тэрэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаха байна.

1986—1990 онуудта, үнгэрэгшэ табан жэлтэй сасуулбал, жэлэй дунда зэргын хэмжээгээр мяха үйлэдбэрилгэ 11 процентээр, һү 8,4 процентээр, үндэгэн 14,4 процентээр дээшэлүүлхээр хараалагдана.

Мяха ехээр үйлэдбэрилхэ зорилго мүнөө түрүүшын ээлжээндэ табигдаад байна. Үхэрэй мяхан ехээр үйлэдбэрилэгдэхөөр хараалагдана: 1990 ондо тэрэнэй хубинь бүхы үйлэдбэрилгын 46 процентдэ хүргэгдэхэ ёһотой. Энэ зорилго бэелүүлхын тула жэл бүри 100 мянган толгой эбэртэ бодо мал шахан таргалуулагдаха, толгой бүриин дунда зэргын шэгнүүр 360—370 килограммда хүргэгдэхэ ёһотой байна. Хониной мяха үйлэдбэрилгэ энэ хугасаа соо 1,5 дахин ехэ болохо ёһотой, тэрэ тоодо жэл бүри 300 мянган хурьган шахан таргалуулагдаха юм. Тэрэшэлэн 10—11 мянган тонно гахайн мяхан, 12 мянган тонно шубуунай, 2—2,5 мянган тонно мориной мяхан үйлэдбэрилэгдэхэ ёһотой.

Малай тоо толгой олошоруулха зорилго табигдана. Имагтал иимэ эрхэ байдалда 1990 он болотор ниитын ажахыда 80 мянган тонно мяха үйлэдбэрилхэ аргатай болохобди. 1985 ондо бүхыдөө 60 мянган тонно мяхан үйлэдбэрилэгдэһэн байна бшуу.

Гахай олоор үсхэбэрилхын тула мүнөө хүдэлдэг гахайн комплекснуудые һайнаар ашаглаха, колхоз, совхозуудай түл абадаг фермэнүүдтэ найдамтай хүдэлмэри хангаха шухала.

Мяхалиг үүлтэрэй мал, адуун һүрэгые олошоруулха талаар хараалһан хэмжээ ябуулгануудаа бэелүүлхэ ёһотойбди.

Шубуунай мяха ба үндэгэ үйлэдбэрилгэ бүхы дээрээ «Птицепром» нэгэдэлдэ даалгажа үгтэхэ юм. Хойто-Байгалай райондо үндэгэ ехээр абтахаар шубуунай фабрика баригдаха. Түгнын шулууһн нүүрһэнэй уурхай, Озерно полиметаллическа комбинат шадар шубуунай фабрика болон теплицэнүүдые бариха тухай Госплан, Агропром мүнөөнһөө бодомжолхо ёһотой.

Хони үсхэбэрилгэ тухай тусгаарлан хэлэхэ хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ жэлэй эсэс багта РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй заседани дээрэ энэ асуудал тусгаар харагдажа үзэгдэһэн байна. Республикын мал ажалай энэ тон шухала һалбариие хүгжөөлгэдэ горитой дутагдалнууд бии гэжэ тиихэдэ тэмдэглэгдээ һэн. Хониной мяха, нооһо ехээр абадаг болохо, дутагдалнуудаа түргэнөөр усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа. 1990 он болотор 18 мянган тонно хониной мяха, 5900 тонно нооһо үйлэдбэрилхэ даабари үгтөө. Хонин ажалай материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри үргэдхэхэ, хонишодой һуудал байдал һайжаруулха, кадрнуудые бэлдэхэ гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд тон шухала гэжэ заагдаа.

Энэ шухала документ хонин ажалые саашадаа эршэтэйгээр эрхилхэ, тус һалбариие түргэнөөр хүгжөөхэ бодото ажал ябуулгымнай үндэһэ һуури боложо үгэхэ юм.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ хүн зониие сагаан эдеэгээр хангалга улам һайжаруулагдахаар хараалагдана.

Энээнтэй дашарамдуулан, үнеэдээ олошоруулхын тула һүрэг шэнэлхэ эмэ хашарагуудые үсхэбэрилгэдэ онсо анхарал хандуулха, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри улам үргэдхэхэ, колхоз, совхозуудта һү үйлэдбэрилгын түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, шанарынь һайжаруулха, һүнэй комплекснуудые гүйсэд хүсэндэнь ашаглаха гээшэ шухала болоно.

Городууд шадархи ажахынуудта һү үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ асуудалда онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй. Ивалгын, Тарбагатайн, Прибайкалиин, Загарайн, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хойто-Байгалай районуудай колхоз, совхозуудта үнеэдэйнгээ тоо 20—25 процентээр олошоруулжа, үнеэн бүриһөө 2500—3000 килограмм һү һааха зорилго табигдана.

Агропромууд, районно болон сельскэ Соведүүд, колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд хүн зоной хубиин ажахыда, предприятинууд болон эмхи зургаануудай хамһабариин ажахынуудта үнеэдэй тоо олошоруулха хэрэгтэ али болохоор туһа хүргэхэ уялгатай.

Мал ажалай тэжээлэй баазые бэхижүүлхэ гээшэ шухала зорилго болоно.

Колхоз болон совхозуудта бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл үйлэдбэрилгые жэлэй дунда зэргын хэмжээгээр 1,5 дахин дээшэлүүлжэ, 1990 ондо 680-690 мянган тонно тэжээлэй единицэдэ хүргэхэ гээд хараалагдана. Поли дээрэ силосэй, сенажда оруулагдаха ороохото ургамалнуудые, тэжээлэй түмһэтэ ургамалнуудые, олон жэлэй ба нэгэ жэлэй ногоо ургуулха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха байна. Малай тэжээл белогоор баяжуулхын тула ешмээн, горох, донник, рапс, люцернэ тарилгые үргэдхэхээр хараалагдана. Шэмэтэ тэжээл үйлэдбэрилгэ бүри хурдан түргэнөөр ябуулагдаха болоно. Силос болон ороохо таряанай зүйлтэй сенаж бэлэдхэлгые 45—50 процентээр ехэ болгохо. Нэгэ үнеэндэ 2—3 тонноһоо бага бэшээр хүртэхөөр тэжээлэй түмһэтэ ургамалнуудые үйлэдбэрилдэг болохо.

Бүдүүн тэжээл үйлэдбэрилгые гол түлэб нуга сабшаланһаа, илангаяа уһалагдадаг сабшаланһаа абадаг болохо. Сабшалангай хүрьһые дээгүүрнь, мүн үндэһөөрнь һайжаруулһанай ашаар жэл бүри үбһэ тэжээл үйлэдбэрилгэ — 30, сенаж үйлэдбэрилгэ 20 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой. Газарынь ехээр хахалагдаһан, нуга сабшалан багатай зарим районуудта олон жэлэй ногоо тарижа, ехээр хуряажа абаха хэрэгтэй.

Сабшалан һайнаар, зүбөөр ашаглаха, үбһэ тэжээлэй шанарые һайжаруулха гээшэ шухала хэрэг. Тэжээл үйлэдбэрилгэ ба тэжээл буйлуулгые тусхай бэеэ даасан һалбари болгожо, техническэ баазыень бэхижүүлхэ, кадрнуудаар хангаха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын хүгжэлтэ агропромышленна комплексын бусад һалбаринуудые хүгжөөлгэтэй нягта холбоотой. Мяха-һүнэй ба эдеэ хоолой промышленностиин хэдэ хэдэн предприятинууд шэнэдхэн һэльбэгдэхэ ба техническэ талаараа зэбсэгжүүлэгдэхэ зэргэтэй. Холимол тэжээл үйлэдбэрилгын, тэрэ тоодо Сэлэнгын холимол тэжээл бэлэдхэдэг заводые ашаглалгада оруулһанай ашаар хүсэнүүдые нэмээхэ шухала.

Продукци гээлтэ хоролтодо оруулха ябадалтай эрид шууд тэмсэжэ, тэрэниие бэлэдхэлгэһээ эхилээд буйлуулга хүрэтэр бүхы шатануудтань тэдэниие хадагалха ябадалые һайжаруулха хэрэгтэй. Мүнөө дээрээ овощ, хартаабха ба жэмэс хадагалха асуудал гүйсэд шиидхэгдээгүй байһаар. Энэ шалтагаанһаа боложо, хэдэн зуугаад тонно продукци гээлтэдэ ороно. Ушар иимэһээ продукци хадагалха складуудые барилгые улам түргэдхэхэ гээшэ шухала зорилго болоод байна.

Нүхэдүүд! Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада республика доторхи транспорт ба холбооной бүхы һалбаринууд саашадаа улам түргэнөөр хүгжөө, харгы барилгада нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. БАМ-ай түмэр замай гол участогые болзорһоонь урид дүүргэһэн ушар шухала үйлэ хэрэг болоо, тиигэжэ республикымнай хойто зүгтэ 525 километрэй түмэр харгы баригдаба. Гэхэтэй хамта тэндэ 200 гаран километр автомобилиин харгы, мүн холбооной лининүүд баригдаа.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ транспорт ба холбоое бэхижүүлхэ талаар хараалһан хэмжээ ябуулганууд республикын арадай ажахын бүхы ашаа зөөхэ талаар эрилтэнүүдые хангаха ёһотой.

Транспорт болон холбоо хүгжөөлгэ тухай хэлэхэ зуураа, хүн зониие транспортаар хангаха хэрэгые горитойгоор һайжаруулха, бүхы түрэлэй транспортын, илангаяа түмэр замай ба автомобильна транспортын хүдэлмэриие тааруу зохид болгохо шухала байһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүнөө эдэ харилсаа холбоонууд һула байһан зандаа. Городой транспортые хүгжөөхэ ба һэльбэн шэнэлхэ, колхоз болон совхозуудтахи ашаа зөөдэг автомобильна паркые хэрэглэлгын ехэ дутагдалнуудые усадхаха шухала.

Колхоз болон совхозуудай түб һууринуудые районой түбтэй холбодог автомобильна харгынуудай барилгые 1990 он болотор дүүргэхын тулада хүдөө нютагуудтахи харгы барилгын ажахынуудые түргөөр хүгжөөхэ эрилтэ табигдана.

Нүхэдүүд! Республикын социально-экономическа хүгжэлтын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ капитальна барилга шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ болоно. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ республикын арадай ажахые хүгжөөлгэдэ үнгэрэгшэ табан жэлэйхиһээ 1,5 дахин шахуу ехэ капитальна һомолого үгтэхөөр хараалагдана.

Мүнөө ашаглагдажа байһан предприятинуудые техническэ талаарнь зэбсэгжүүлгэ ба һэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэ гүрэнэй капитальна һомолого арбан нэгэдэхи табан жэлэйхиһээ 1,7 дахин ехээр үгтэхэ байна.

Хүдөөгэй барилгада ехэ программа бэелүүлэгдэхэ болоно. Табан жэлэй туршада хүдөө нютагуудта 800 шахуу миллион түхэриг ашаглаха хэрэгтэй.

Байрын гэрнүүдые, социально-соёлой, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын объектнүүдые барилга булюу түргэнөөр хэгдэхэ ёһотой. Жэшээнь, үнгэрһэн табан жэлдэ ашаглагдаһантай сасуулбал, байрын гэрнүүдые барилгада гүрэнэй һомологоһоо хоёр дахин шахуу ехэ мүнгэ зөөри зорюулагдаха байна. 21 мянган һууритай юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд, 18,7 мянган хүүгэдэй саад болон яслинууд, 1420 оронтой больницанууд ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Соёлой объектнүүдые барилгын капитальна һомологын хэмжээн гурба шахуу дахинаар, коммунальна барилгада 1,7 дахинаар ехэ болгогдохо байна.

Сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй: айхабтар шанга программа табигдаһан, хэрбээ табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө эрид шууд хэмжээнүүдые абаагүй гээшэ һаа, капитальна барилгадахи бэрхэшээл ехэтэ асуудалнуудые, дутагдалнуудые дабажа гарахын аргагүй, һайн үрэ дүнгүүдые түйлахабди гэжэ һанаһанай үлүү.

Барилгын индустриин ба барилгын материалнуудай мүнөө ашаглагдажа байһан предприятинуудта, тэрэ тоодо Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадта, «Буржелезобетоной», промстройматериалнуудай нэгэдэлэй предприятинуудта үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашагтайгаар хэрэглэлгын асуудалнуудые нэн түрүүн үсэд нэтэрүүгээр шиидхэхэ хэрэгтэй. Тиихэтээ хамта Гусиноозерскдохи гэр барилгын заводые гэрэй ханануудые бүтээн гаргаха заводые ашаглалгада оруулгые түргэдхэхэ, Улаан-Үдын, Загорскын хирпиисын заводуудай зарим цех болон участогуудые техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ, Татауровска барилгын материалнуудай комбинадта энэ хүдэлмэри дүүргэхэ, хирпиисын саг зуурын заводуудые үргэдхэхэ ба тэдэниие ашаглан хэрэглэхэ ябадал һайжаруулха шухала.

Капитальна барилгын шанга программа барилгын подрядна организацинуудай хүдэлмэриие үндэһөөрнь хубилгаха, капитальна һомологын мүнгэ зөөриие олон барилгада хубаарилан үрихэ ябадалтай эрид тэмсэл хэхэ, проект зохёолгын хэрэгые һайжаруулха эрилтэ табина.

Тиихэтээ хамта бодото байдал хадаа барилгын ажахын онол арга үргэнөөр хэрэглэхэ, томо томо предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта барилга-хабсаралгын подразделенинүүдые байгуулха эрилтэ табина ха юм. Энэ онсо шухала зорилгонуудай шиидхэбэриие хэн дары түргэн эдэбхи гарган, бэелүүлжэ ороноб, һүүлэй һүүлдэ тэрэнэй шүүхэ байһаниинь лабтай.

Барилгашадай кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэридэ, хэрэгтэй газартань зүбөөр табиха, тэдэниие һурган бэлдэхэ ба тогтууритай болгохо ябадалда анхарал эгээл ехээр хандуулха хэрэгтэй. Барилгашадай нэрэ хүндые үргэхэ, залуушуулые энэ мэргэжэл шэлэхыш тулада ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй.

Барилгын хүдэлмэридэ голодоһо гаргадаг, элдэб дутагдалнуудай дайралдадаг дээрэһээ ажалшад дураа гутадаг гээшэ. Энээнтэй эрид шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй. Энэ хэрэгтэ нютагай Соведүүд, депутадууд, хиналтын органууд өөһэдынгөө үүргэ харуулха зэргэтэй.

Нүхэдүүд! Гол шэглэлнүүдэй проект дотор оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалгада, байгаалиин баялигуудые зүбөөр, гамтайгаар ашаглалгада зорюулагдаһан тусхай бүлэг оруулагданхай. Байгал шадарай байгаалиин баялигуудые аршалан хамгаалха ба зүбөөр ашаглаха гээшэ бидэндэ айхабтар шухала удха шанартай хэрэг байһан, байһаншье зандаа. Проектые зүбшэн хэлсэлгын үедэ Байгалай оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалха талаар гол хэмжээ ябуулгануудай дүүргэлтые хойшолуулагдашагүй зорилго болоо гэжэ проектын дурсагдагша бүлэгтэ оруулха гэһэн дурадхалнууд ороно. Тиимэ дурадхалнуудые дэмжэхээр байна. Юуб гэхэдэ, Байгал тухай КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан мэдээжэ тогтоолнууд дотор хараалагдаһан олохон хэмжээ ябуулганууд эсэстээ хүрэтэр бэелүүлэгдээгүй гэхэ гү, али оройдоол зарим хубинь бэелүүлэгдэһэн байна бшуу.

1986—1990 онуудай түсэбэй проектээр оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалгада 122 миллионһоо дээшэ мүнгэн гаргашалагдахаар хараалагдана, тэрэнэйнь 83 миллион түхэригынь уһанай нөөсые хамгаалгада зорюулагдана.

Хэрэглэмжын газар, ой модоной ба загаһанай нөөсэ баялигуудые аршалан хамгаалха ба зүбөөр хэрэглэхэ, ан амитад болон ургамалай аймагуудые арьбадхаха ба хамгаалха талаар хэдэ хэдэн шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхээр хараалагдана.

Руданууд болон бусад ашагта малтамалнуудые комплекснoор, хүсэд дүүрэнээр шаржуулан болбосоруулха, тэрэшэлэн промышленностьда хэрэглэгдэһэн нүүрһэнэй шлак, модоной үлэгдэлнүүдые, хоёрдохёо хэрэглэгдэжэ боломо үлэгдэлнүүдые улам үргэнөөр хэрэглэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ саг тулажа ерээ.

Нүхэдүүд! Гол шэглэлнүүдэй проект дотор арад зоной байдал һуудалые һайжаруулха, соёл болбосоролые дээшэлүүлхэ, хүниие али бүхы талаарнь хүмүүжэл болбосоролгые хүгжөөхэ үргэн ехэ программа тайлбарилагдана. Үйлэдбэриие хүгжөөлгэ ба тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ социальна хэмжээ ябуулгануудай үзүүлдэг нүлөөе улам үргэдхэхэ шухала байһаниинь онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Манай республикада энэ талаар шэнэ тон ехэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин хүлһэн, колхозникуудай ажалай түлөөһэн, пенсинүүдэй дунда зэргын хэмжээн дээшэлхэ байна. Үхибүүдтэй бүлэнүүдтэ үгтэдэг тэдхэмжэ үргэдхэгдэхэ. Хүнүүдэй ажалай эрхэ байдал ба ажаһуудал һайжаруулагдаха юм. Бар хүсөөр ажал хэдэг хүнүүдэй тоо үсөөрхэ.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ 25,6 процентээр ехэ болгогдохоор хараалагдана. Шэмэ ехэтэй эдеэ хоол — мяха, һү, үндэгэ, тэрэшэлэн овощ ба фрукт хэрэглэхэ хэмжээн дээшэлхэ.

Табан жэлэй туршада мүнгэ зөөриин бүхы һомологонуудаар, хамта дээрэнь өбэхэдэ, байрын 2 миллион 490 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдые бидэнэр ашаглалгада оруулха ёһотойбди. Ондоогоор хэлэхэдэ, республикымнай дүрбэн хүнэй нэгэн гэр байрынгаа эрхэ байдалые һайжаруулха болоно.

Һургуулида ороогүй үхибүүдые саад болон яслинуудаар хангалга 1985 ондо 52 процент байһан һаа, 1990 ондо 70 процентдэ хүргэгдэхэ.

Юрэнхы эрдэмэй ба тусхай мэргэжэл олгодог дунда һургуулинуудай реформотой холбоотой хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ, һуралсалай дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта арадай ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэлгэ үргэдхэгдэхэ.

Ажалшадай элүүрые хамгаалгые, амаралтын эрхэ байдалые, медицинскэ хангалгые һайжаруулха, физкультура бо-

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа). областной партийна конференциин делегадууд — Хяагта городой түбэй библиотекын директор Р. Д. Лосолова, Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй слесарьнүүдэй бригадир В. Д. Филатов, Улаан-Үдын телеграфно-телефонно станциин телефонистка Ф. Ф. Бальбурова.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

ТАХАНОВ В. Д.,

КПСС-эй ТҮНХЭНЭЙ РАЙКОМОЙ НЭГЭДЭХИ СЕКРЕТАРЬ

Түнхэнэй районой коммунистнууд болон бүхы ажалшад КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1985 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые гүн сэдьхэлһээ һайшааһан байна. Съездын урда тээхи шухалын шухала документнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэнөөр үнгэрэгдэнэ. Эдэ документнүүдые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, районой коммунистнууд болон ажалшад хүдөө ажахые хүгжөөлгын асуудалаар өөһэдынгөө дурадхалнуудые, шүүмжэлхы ажаглалтануудые оруулһан байна. Тиихэдээ журам болон гурим бэхижүүлхэ, ажалай болон үйлэдбэриин эмхидхэл һайжаруулха, доторой арга боломжонуудые һайнаар шэнжэлхэ, алмалта болон арьбалалтын гурим шангадхаха, кадрнуудай үүргэ ба харюусалга шангадхаха талаар өөһэдынгөө һанамжануудые оруулһан байна. Тэдэ бүгэдэниие бэелүүлхэ хэмжээнүүд абтаха юм.

Һая болоно үнгэрһэн тоосоото һунгалтын суглаанууд болон районно партийна конференци дээрэ партийна хүтэлбэрилгын хэмжээндэ коммунистнууд сэхэ шууд сэгнэлтэ үгэһэн байна. Түбхын түрүүндэ арадай ажахын, социальна болон соёлой хүгжэлтэдэ ехэ анхарал хандуулагдаа.

Районой промышленность товарна продукци гаргаха ба худалдаха табан жэлэй түсэб дүүргэжэ шадаа. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн үнгэрһэн табан жэл соо 33,3 процент ехэ болоо. 28 миллион гаран түхэригэй барилга хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэбэ. Тэрэшэлэн эд бараанай розничнo эрьесын, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн ургаһан, социально-соёлой болон медицинскэ хангалга саашадаа хүгжэһэн байна.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада районно партийна организаци хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Уһалагдадаг газарай хэмжээн үргэдхэгдэһэн, культуртехническэ хүдэлмэри, севооборот нэбтэрүүлгэ гэхэ мэтын шухала зүйлнүүд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ арга олгоһон байна. Гектар газар бүхэнһөө валова продукци абалга 23 процентээр ургаа, адууһа малай тоо толгой олошороо, ашаг шэмэнь дээшэлээ. Малай энэ үбэлжэлгын хаһада районой колхоз болон совхозууд тэжээлээр һайнаар хангагданхай.

Бүхы ажахынуудай газар таряалан дээрэ, хонин ажалда, мүн адуу үсхэбэрилгэдэ хамтын подряд нэбтэрүүлэгдэнхэй. Ажахын тоосооной ба хамтын подрядай гуримда бүхы бригаданууд, гүүртэ болон хонишодой бригаданууд Түнхэнэй, Саянай, Туранай совхозууд оруулагданхай. Гэхэ зуура энэ хэрэг эрхилэлгэдэ нэгэ янзын гурим, арга дүршэл нэбтэрүүлэгдээгүй байха юм. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэд, Хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэд энэ асуудал шиидхэлгэдэ манда бодото туһаламжа үзүүлнэгүй. Эрдэм-техникын дэбжэлтын, түрүү технологиин арга дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын тула эрдэмтэд оролдолгоёо гаргаха байгаа.

Манай районой хүдөө ажахын үйлэдбэриин мүнөө үдэрэй хүгжэлтын байдал партиин хараалһан зорилгонуудай эрилтэдэ хүрэнэгүй гэжэ бидэ өөһэдыгөө шүүмжэлхэ уялгатайбди. Партиин райкомой зүгһөө агропромышленна комплексые хүтэлбэрилгэдэ дутагдалнууд олон. Хүтэлбэрилхы кадрнуудай болон мэргэжэлтэдэй харюусалга ба үүргэ дээшэлүүлхэ талаар мүртэй хүдэлмэри ябуулагданагүй. Тэрэшэлэн арга боломжонууд дүүрэн хэрэглэгдэнэгүй, үйлэдбэриин болон ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, түрүү дүй дүршэл болон технологи, эрдэм болон техникын түйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Гэхэ зуура манай колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар туһаламжа, дэмжэлгэ хүлеэнэ.

Олонхи ажахынуудые мэргэжэл шадабаритай, эдэбхитэй, зохёохы бодолтой хүтэлбэрилэгшэд толгойлно. Гэхэтэй хамта зарим колхоз болон совхозууд нэгэ эрхэ байдалда байһан мүртөө үйлэдбэриингөө арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэнэгүй, экономическа талаараа гээгдэлдэ ороһон байна, үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэжэ шаданагүй. Иимэ байдалые усадхаха гээшэ партиин райкомой зайлашагүй зорилгонь болоно. Республикын хүдөө ажахын органуудай зүгһөө материальна болон финансова ехэ туһаламжа хэрэгтэй болонхой. Техника, элдэб түхеэрэлгэнүүдые, тэрэшэлэн мүнгэ зөөриие хубаарилхадаа, манай эрхэ байдалые хараадаа абадаггүй байна.

ДРОВАЛЬ Н. П.,

«БАМТОННЕЛЬСТРОЙ» БАРИЛГЫН УПРАВЛЕНИИН ТОННЕЛЬНЭ 18-дахи ОТРЯДАЙ ПРОХОДЧИГУУДАЙ БРИГАДИР

1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проект дотор Байгал-Амарай түмэр замые саг үргэлжын ашаглалгада үргэлжэдэнь тушааха, ажахын талаар үргэн хэмжээнэй ашаглалга түмэр зам шадархи газарта эхилхэ тухай онсолон заагданхай.

1984 ондо, хараалагдаһан болзорһоо жэл урид түмэр замаар поезднууд үргэлжэдөө ябуулагдажа эхилһэн юм. Гэбэшье гүйсэд ашаг үрыень түйлахын тула гэхэ гү, али бага гаргашатайгаар ехэ ашаа зөөлгые хангахын тула тоннельнүүдэй барилгые хараалагдаһан болзорто түгэсхэжэ, ашаглалгада тушааха хэрэгтэй. Хойто-Муяын тоннелиие барилга илангаяа орёо бэрхэтэй байдалда ябуулагдана.

Арадай ажахын шухала энэ зорилго бэелүүлхын тула хэрэгтэй бүхы юумээр хангагданхайбди. Ажалай ү н д э р

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА XXXIII КОНФЕРЕНЦИ

…ЛЭ АСАРИ ЕХЭ ХАРАА ЗОРИЛГОНУУД

…эсхэл. Эхиниинь 2-дохи нюуртэ).

…гэhэн үүсхэл гаргаа … 1985 оной социалис … бригадамнай Бу… 2 рекорд туйлаа. … hэрэда 176,5 погон… түсэбөө хүргөө hэм… XXXIII конферен… хадаа ороной экономи… он хүрэтэр хүгжөөхэ … партиин түсэбүүдэй … энэ үндэhэтэй байhые … бшуу. … оной тусхай зорилго… дууhан бэелүүлээбди. … онно метрэй зайда га… птагдаhан, 901 погонно … йин газар бетоноор бү… hэн байна. Үнгэрhэн … ноябриин 30-да барил… ралгын хүдэлмэриин … үсэб дүүргэдээ. … даашье ашаг үрэтэй… үдэлхөөр шиидхэнхэй… ингэжэ 1989 он боло… йто-Муяын тоннелиие … н сар үргэлжын ту…

мэр замаар поездүүдые ябуулха гэhэн зорилгоо түйлэхэбди.

Гэбэшье манhаа дутдуудагүй шалтагаануудаар энэ болзорной бури унжагайруулагдажа магад. Юуб гэхэдэ, Транспортна барилгын ба Зам харилсаанай министерствэнүүдэй мэргэжэлтэдэй дунда проектнэ-сметнэ документацяа хангагдаагүй байнаар. Тоннельнүүдэй эрдэ портална руу автомобильна харгын hалзаа барилга зогсоогдонхой. Эндэ хүдэлhэн БАМ-ай эрхим оньhожоруулагшад колонноннууда ажалай салин хүлэн мүнөө болотор гүйсэд түлэгдөөгүй байhаар.

Гэхэтэй хамта Хойто-Муяын тоннель барижа байhан «БАМтоннельстрой» барилгын управлениин бүхы табан тоннельнэ отряд мүн лэ эрхим байдалда гэхын аргагүй. Энэ шухала барилгые түгэсхэхын тула барилга эмхидхэлгын проект мүнөө болотор баталагдаагүй, тиимэhээ мүнгэ зөөри hомололго болюулагданхай. КПСС-эй Буряадай обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет энэ асуудал шиидхэлгэдэмнай туhаламжа үзүүлхэ аабза гэжэ «БАМтоннельстройн» коллективэй, БАМ-ай Буряадай участогай бүхы барилгашадай зүгhөө мэдүүлнэб.

НИМАЕВ В. Б.,

…СР-эй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙН НЭРЭМЖЭТЭ «ТЕПЛОПРИБОР» ЗАВОДОЙ ДИРЕКТОР.

… заводой коллектив … Энергетическэ про… бэелүүлэн, арбан нэ… табан жэлэй түсэб … экономическа гол дүн… э сүм дүүргэhэн бай… нэй жэлнүүдтэ про… илэдбэрилгын хэмжээн … лай бүтээсын талаар … процентээр дээшэ… хугасаа соо хүдэл… эй хэхэ ажалай түсэб … туршада дүүргэдэ… дүнгүүд хүдэлмэри… өөе олошоруулангүй, … ьна болон энерге… нөөсэнүүдые дээшэ… туйлагдаа. Зарим … үйлэдбэридэ хэрэг… жэшээлхэдэ, шэрэм … э 15 процентээр хо… айна. Заводой хүтэл… тушаалтадай харюу… эшэлүүлhэнэй, шэнэ … техникэ хэрэглэhэнэй, … шэнэ приборнуудые … идэ нэбтэрүүлhэнэй … мэ дүнгүүд туйлагдаа … наб. Үнгэрэгшэ табан … туршада гүрэнэй ша… мдэгтэй хэрэгсэлнүү… бэрилгэ 18 процент… роцентдэ хүргэгдөө. … нахада, дутагдалнууд … он. Жэшээлхэдэ, ма… нөөсэнүүдые алма… р даабари бригада … үдэлмэришэн бүхэн… гүй. Материалнуудые … хэрэглэhэнэй, ал… арьбалалта туйлаhа… урмашуулга хэгдэ… … обкомой пропа… агитациин таhаг со… өөридэ гамтайгаар … эрэгые хүн зондо … эн ойлгуулха хүдэл… ар ябуулна. … мнай коллектив … ка туршалгын эр… да ажаллана. Табан … шада ашаг үрэ ба… ашануудые 2 дахин … продукци сар да… ьгээгээгүй байhанай … эдэг яла тохолгын … ба дахин бага бо… … риин ажахын тэ… аза тухай знээнhээ … ло дахин хэлэгдэ… Зүгөөр энэ асууда… нөөшье болотор … оркомой секретарь П. А. Чукреев, гүйсэдкомшье, республикын Министрнүүдэй Соведшье шиидхэзэгүй байhаар.

Республикын партийна эдэбхитэдэй суглаан, КПСС-эй обкомой Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд шүүмжэлхы ажаглалта хэдэг, hанамжа дурадхалнуудые оруулдаг гээшэ. Тэзд тэдээн тушаа ямар хэмжээнүүд абтанаб гэжэ мэдэхын аргагүй байдаг. Партиин обком, нэн түрүүн нүхэр Н. И. Крючков түрүүтэй эмхидхэлэй-партийна таhаг энэ хэрэгые гүримшуулха ёhотой.

Тиихэдэ бидэнэр хүдөө ажахыда туhалдаг гээшэбди. Энэ хэрэгтэй, шухала хэрэг. Зүгөөр энэ асуудалые обком болон Министрнүүдэй Совет hайнаар шиидхэдэггүй. Хүдөө ажахын бодото эрилтэнүүдые хараада абангүй, олон хүнүүдые эльгээдэг ушар үзэгдэдэг.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ коллективэймнай урда ехэ зорилго табигдаад байна. Бидэ түлишын энергетическэ нөөсэнүүдэй гаргашануудые хороохо приборнуудые хэжэ гаргаха уялгатайбди. Энэ даабарие дүүргэхэбди. Манай приборнуудые хэрэглэбэл, орон дотор 30 миллион тонно нүүрhэн алмагдаха, 200 мянган кочегар сүлөөлэгдэхэ гэжэ тооложо гаргаабди.

Байгша табан жэлдэ заводоо үргэдхэхэ, мүн эрдэм-техникын дэбжэлтые хэрэглэхээр хараалнабди. Зүгөөр «Жилгражданстрой» трест (начальнигынь В. Л. Думнов) барилгаяа аяар 1 миллион түхэригөөр хойнотуулжа ябана. Гүрэндэ шухала удха шанартай барилгын ябасые хурдадхаха талаар КПСС-эй обкомой барилгын таhагые даагша В. Б. Лыкшитов, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. Е. Тарасюк, КПСС-эй обкомой промышленна таhагые даагша Л. П. Табалаев гэгшэд хэмжээнүүдые абанагүй.

Электронно түхеэрэлгэнүүд болон рободуудые хүдэлгэжэ шадаха кадрнууд манайда хэрэгтэй. Энэ асуудал шиидхэлгэдэ КПСС-эй обком мүн туhалха бэзэ.

МОХОСОЕВ М. В.,

…Й НАУКАНУУДАЙ АКАДЕМИИН СИБИРИИН ОТДЕЛЕ… …УРЯАДАЙ ФИЛИАЛАЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

…0 онуудта болон … эрхи үедэ СССР… неска ба социальна … гол шэглэлнүүдэй … а асари ехэ поли… ха шанартай доку… нэ. Манай партиин … зорилгонуудые … алаар түсэбтэ даа… тодорхойлогдолон … нүүд хадаа ороной … кономическа хүг… рдадхаха, социалис … саашадань нари… йжаруулха замда … хам мүн. … лнүүдэй проектээр … ан даабаринуудые … эрдэм-техникын … үндэhөөр үйлэдбэ… хэхэ, ашаг үрыень … хэрэгтэ совет эр… итаяа оруулха уял… … үсэбтэ табан жэл… жахын зорилгонуу… гэдэ Буряадай ака… рдэм ухаанай үүр… аhан байгаа. Фи… мтэд научна ажал … үхы hалбаринуудта … лтануудые туйлаа. … эн республиканска … нистерствэнүүдтэй, … гэй, ПНР-эй, ВНР… аукануудай акаде… амта бэелүүлэгдэ… рилготой програм… үн «Сибирь» гэжэ … СССР-эй Мини… оведэй дэргэдэхи … ын талаар Гүрэнэй … аабаринуудаар 55 … гы ехэ, теорети… hабариин шэнжэл… бди. … эмтэдэй шэнжэл… дүн арадай ажахыда үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Жэл бүри 20 хүрэтэр научна шэнжэлгэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 12 миллион шахуу түхэригэй экономическа ашаг олзо абтаhан байгаа. Олон шэнжэлгэнүүдые нэбтэрүүлгэhээ горитой ехэ социальна ашаг олзо абаhан байхабди. Ороной арадай ажахыда экономическа ба социальна ехэ ашаг үрэ үгэхэ 5 згээл ехэ шэнжэлгэ хэдэн министерствэнүүдэй түсэбүүдтэ оруулагдаа. Тиигэжэ тэдэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ юм.

Тон шэнэ түхэлэй техникэ болон технологиин теоретическэ үндэhэ hүүри байгуулха шэнжэлгэнүүд хэгдэжэ эхилэнхэй. Эдэмнай робототехникын, ионно ба плазменна технологиин, жэбэрэлгэhээ металлнуудые хамгаалха, ВСТИ-гэй эрдэмтэдтэй хамта городой предприятинуудта хэрэглэгдэhэн ула сэбэрлэхэ хүдэлмэринүүд болоно. Дээрэ дурсагдаhан шэглэлнүүдэй заримандань тодорхой научна ба бодото үрэ дүнгүүд абтаа. Предприятинуудта, 6 робото-, 2 автоматлини тодхогдожо табигдаа, Буряад орондохи сорбционно материалнуудай шэнжэнүүд шэнжэлэгдээ.

Научна кадрнуудай бүридэл үндэhөөрөө хубилаа. Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ 17 эрдэмэй доктор, 61 эрдэмэй кандидат ургажа гараhан, 2 хүн СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондентээр hунгагдаhан байгаа. Хүдэлмэрилэгшэдэй научна зохёолнууд 100 гаран монографи, суглуулбари болон олон тоото статьянууд соо толилогдоо. Манай научна олохон шэнжэлгэнүүд дэлхэйн бусадшье оронуудта хэблэгдэжэ гарадаг.

Гэхэтэй хамта хүдэлмэридэмнай эрдэм ухаанай шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ, кадрнуудые шэлэжэ олохо, тэдэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ талаар горимто дутуу дунданууд ушаржа байна. Манай материальна бааза хангалтагүй байна.

Гол шэглэлнүүдээр проект соо манай республикада хабаатай гурбан ехэ объект бии. Эдэ — манай Гусиноозёрско ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээн, Түгнын шулун нүүрhэнэй уурхай, Улаан-Үдын 2-дохи ТЭЦ болоно. Энэ бүгэдэ манай түлишэ-элшэ хүсэнэй комплексын эрээдүйе хангаха байна бшуу. Тиихэдэ Озерно ашагта металлын бааза болохоор абажа эхилхэбди.

Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ … байгаалиин хамгаалгада, нэн түрүүн Байгал нуурые аршалан сахилгада гол анхарал хандуулагдаха. Энэ талаарнаа манай филиалай эрдэмтэдэй бэелүүлхэ юумэн ехэ.

Юрэдөөл, съездын урда тээхи документнүүд соо манай ороной, тэрэ тоодо Буряадай эрдэмтэдэй урда ехэ зорилгонууд табигдаба. Эдэниие бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди.

АНТОНОВ С. М.,

ГЛАВБУРЯТСТРОЙН НАЧАЛЬНИК

Республикада капитальна барилгые хүгжөөхын тула Главбурятстройн барилгашад арбан нэгэдэхи табан жэлдэ нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хээ. Үнгэрhэн үе соо «Бурятфермаш», Шэнэ-Бэрээнэй заhабарилгын-механическа заводууд хүдэлгэгдэжэ эхилээ, Селенгинскын целлюлозо-картонно комбинадта, Улаан-Үдын гормолзаводто, Тимлюйн цементнэ заводто шэнэ хүсэнүүд ашаглагдаа. Нүүрhэнэй промышленностиин объектнүүдэй барилга үргэлжэлөө, барилгын материалнуудай, машина бүтээлгын ба прибор бүтээлгын hалбаринууд саашадаа хүгжөөгдөө. Байгаали хамгаалгын объектнүүдые барилгада 20 миллион түхэриг ашаглагдаhан байна. Соёлой-ажаhуудалай, элүүрые хамгаалгын, арадай гэгээрэлэй олон объектнүүд ажалшадай мэдэлдэ үгтөө. 420 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаа.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха талаар даабаринуудаа манай коллективүүд бэелүүлээ. 1980 онойхидо орходоо генподрядаар хэгдэхэ хүдэлмэриин хэмжээн 145, өөhэдын хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэриин хэмжээн 159 процент дээшэлээ. Өөhэдын үйлэдбэриин бааза хүгжөөхэ талаар хүдэлмэри ябуулагдаа. Эдэ зорилгонуудта 36 миллион түхэриг hомологдоо гэхэ гү, али арбадахи табан жэлэйхидэ орходоо 3 дахин ехэ болоно. Хабсаргагдамал түмэр бетон, столярна зүйлнүүд бүри ехээр гаргагдадаг болоо, Улаан-Үдын гэр барилгын комбинат 9 дабхартай

Капитальна барилгые эмхидхэлгэ ба хүтэлбэрилгэ мүнөө дэрэй хэмжээндэ хүрэнэгүй.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ барилгашад ажалайнгаа эршые түргэдхэхэ зуураа арадай ажахын гол шухаг hалбаринуудай объектнүүдые бодхоолгодо онсо анхаралаа хандуулха юм. «Бурятфермаш», «Теплоприбор» заводуудые үргэдхэлгэ түгэсхэгдэхэ, «Электромашина» заводые, Селенгинскын ЦКК-е hэльбэн шэнэлэлгэтэй холбоотой хүдэлмэри хэгдэхэ. Түгнын шулуу нүүрhэнэй уурхайда 1988 ондо 1,5 миллион тонно нүүрhэ малтан абахаар бааза ашаглагдаха. Байрын гэрнүүдые барилга үргэдхэгдэхэ. Тиимэhээл нэн түрүүн өөhэдынгөө үйлэдбэриин баазые хүгжөөхэ зуураа бии байгаа хүсэнүүдээ саг соонь ашаглаха зэргэтэйбди. Эдэ зорилгонуудта 70 миллион түхэриг зорюулагданхай, энээнэй 15 миллиониинь 1986 ондо тудана. Томо панельнэ гэрнүүдые барилгын ба хабсаргагдамал бетоной заводуудта hэльбэн шэнэлэлгэ хэhэнэй ашаар эрид дээшэлүүлхэбди. Юhэн дабхар гэрнүүдые барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Барилгада кадрнуудые тогтонижуулха гээшэ бэрхэтэй юм. Һүүлэй табан жэлдэ жэл бүри манай барилгашадай 250 бүлын шэнэ гэрнүүдтэ нүүбэшье, энэнь үшөөл бага. Болбосон түхэлтэй хамтын байранууд, үсөөн гэшүүдтэй бүлын байрын гэрнүүд дутаалдана. Саашадаа өөhэдын гэр байрын барилга үргэдхэгдөөгүй hаа, кадрнуудые тогтонижуулга урагшагүй байха. Мүнөө дээрээ 1,5 мянган барилгашан дутаалдана. Тиимэhээл хүдэлмэришэн

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарhаа): областной партийна конференциин делегадууд — Холбоолжоной уурхайн экскаваторай машинист А. К. Шевченко, Бэшүүрэй районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Г. К. Слепцева, Бодонгуудай совхозой үхэршэн С. Б. Данзанова, Улаан-Үдын 1-дэхи УГАП-ай жолоошон М. Б. Будаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

байшан гэр барижа, ашаглалгада тушаагаа. Энэ бүгэдэ хадаа барилгые индустриализацилгада сэхэ нүлөө үзүүлээ бшуу.

Гэбэшье Главбурятстройн подразделенинүүд хангалтагүй хүдэлнэ гэhэн шүүмжэлэл тон зүб. Улаан-Үдэдэ гостиницые, пионернүүдэй, нарайлалгын байшангуудые барилга хэмhээ үлүү унжагайруулагдана. Хүдэлмэришэдэй дутаалдаhанhаа, бии байгаа арга боломжонуудаа hайса хэрэглэжэ шадаагүй дээрэhээ жэл бүри барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб дүүргэгдэнэгүй.

мэришэн хүсэндэмнай тааруу түсэб зохёон табилга республикадамнай hанаhанда хүрэмөөр ябуулагданагүй гээд сэхыень хэлэлтэй. Хүшэ хүрэхөөр бэшэ түсэбүүдэй табигдахада, коллективүүднай түсэб дүүргэхэ хүсэндөө, материальна, моральна урмашуулгада найдалаа алдана бшуу. Барилганuудые модоор, хирпиисээр, цементээр хангалгые hайжаруулха хэрэгтэй. Эдэ асуудалнуудай hайса харгдажа үзэгдөөд, бодотоор шиидхэгдээ hаа, республикымнай капитальна барилгадахи байдал hайжарха жэшээтэй.

БОХИЕВ В. Б.,

БЭШҮҮРЭЙ РАЙОННО СОВЕДЭЙ ГҮЙСЭДКОМОЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

Манай районой ажалшад КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1985 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые урма баяртайгаар угтаа. КПСС-эй XXVII съездын урда тээхи документнүүдые тэдэнэр эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэнэ, өөрынгөө hанамжа дурадхалнуудые оруулна.

Мүнөө дээрээ ажалша коллективүүдтэ 1985 оной дүнгүүд гаргагдажа, КПСС-эй XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис уялганууд баталан абтана. Районоймнай промышленна предприятинууд үнгэрэгшэ табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ. Энэ хугасаа соо промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 12 процентээр ургаа.

Район доторхи барилга-хабсаралгын 1985 оной түсэб 100,1 процентдэ хүргэгдөө.

Районой гол hалбари — хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ зарим тэды амжалтанууд туйлагдаа. Гүрэндэ hү, ноохо, хартаабха худалдаха түсэбөө манай район дүүргээ. Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Бодонгуудай совхозууд, Бэшүүрэй шубуунай фабрика, «Дружба» колхоз табан жэлэйнгээ түсэбүүдые урагшатайгаар дүүргэбэ. Тиихэдэ «Победа», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд бага бэшэ амжалтануудтай.

Социальна барилга район доторнай үргэнөөр ябуулагдана, Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада 44 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаа.

Һунгагшадай захяагаар хэдэ хэдэн шухала объектнүүд бодхоогдоhон байна. Районно Совет багшанарай коллективүүдтэй хамта hурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, hургуулиин реформо бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулаа.

Гэхэтэй хамта районно партийна организаци ба районно Соведэй гүйсэдкомой хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөшье олон. Гүрэндэ мяха, ороохо, оноо худалдаха талаар 5 мянган гарзална … Эдэ дутагдалнууд түлишэ ашаглалга … харааха байдаг юм.

Мяха гүрэндэ худалдаха … Хоёрдохёор … ажалай … Манай районой колхозуудай … хүгжөөлтын талаар дутуу дунданууд бии. … хэдэн харгынууд «Бурятавтодор» управлениин балансhаа гаргагдажа, колхоз, совхозуудай балансда дамжуулан үгтөө. Тиигэжэ хэдэн hууринуудта автобусууд ябахаа болибо.

Районой ажахынуудта түлишэ зөөхэ асуудал муугаар шиидхэгдэнэ. Харланай нефтебазада, мүн Бэшүүрэй … станцида түлишэ асруулха гэшэ хүшэр асуудал болонхой. Мүнөө дээрээ … нефтебазада ороодоо 2—3 үдэр хүрэхэ түлишэ осоргадаад байна. Нөөсэ түлишэгүйгөөр хабарай таряалга яажа үнгэргэхэ гэшэб?

Бэшүүртэ жэлдэ 12 миллион хэрэг хирпишэ гаргаха завод бариха гэжэ хараалагдаhан байгаа. Эдэбэ шалтагаанаар энэ барилга хойшолуулагдаад, арболитово гэрнүүдые үйлэдбэрилхэ цех 11-дэхи табан жэлэй эсэстэ барихаар гэлсэгдэн юм. Тэзд «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэйхид энэ цех барихаа болинхой. Манай районой колхоз, совхозуудта барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгэ тон шухала удха шанартай гээд онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

НАЙЧУКОВА С. Н.,

ЗАГАРАЙН БРОЙЛЕРНО ФАБРИКЫН ДИРЕКТОР

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй, мүн 1985 оной даабаринуудые фабрикын коллектив сүм дүүргээ hэн. Гүрэндэ мяха тушааха жэлэй түсэб 108 процент дүүргэжэ, табан жэлэй түсэбhөө гадуур 10 мянган центнер шубуунай мяха тушаагаа hэмди. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhанай ёhоор, бүхы продукциин ургалта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй, материальна, энергетическэ, бусад нөөсэнүүдые алмаhанай ашаар туйлагдаха байна.

1986 ондо бидэ 55 мянган центнер мяха бэлэдхэхэ түсэбтэйбди. Энэмнай 1985 онойхидо орходоо 22,1 процентээр ехэ болоно. Үйлэдбэриин талмайн дүрбэнэй нэгэ хубиин hэльбэн шэнэлэгдэхэ байхада, энэ түсэбэй дүүргэлтэ ороо болоно бшуу. Энэ түсэбтэ даабарие заатагүй бэелүүлхын тула технологиёо гурба дахин шэнээр хаража үзэhэн байнабди. Шэнэ жэлэй урдахана 1500 центнер мяха бэлэдхэхэ гэhэн нэмэлтэ түсэбтэмнай оруулагдаа. 73 900 центнер мяха гүрэндэ тушааха түсэб бүхыдөө райондо үгтэнхэй. Эбэртэ бодо малай, хонидой тоо толгойе бага болгохо гэжэ түсэблөөд, райондо мяха тушааха даабарие ехэ болгоhониинь тон ойлгосогүй.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ нэгэдэлэй коллективэй урда ехэшье, орёошье зорилгонууд табигданхай. 1990 ондо мяха үйлэдбэрилгэ 72.300 центнерээр дээшэлхэ ёhотой гэхэ гү, али үнгэрэгшэ табан жэлэйхиhээ 62 процентээр ехэ болоно. Иимэ үндэр үрэ дүнгүүдые гүрэнэй капитальна hомололгын ашаар бэшэ, харин бии байгаа бүхы хүсэ шадалаа гүйсэд хэрэглэhэнэй, хамаг нөөсэнүүдые гамтай наринаар гаргашалhанай, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар туйлагдаха байна.

Эдэ хараа зорилгонуудые бэелүүлхын тула шубуу үсхэбэрилдэг ажахынуудые hайн шанартай холимол тэжээлээр гүйсэд хангаха хэрэгтэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэжээлээр хангаха асу… нууд тон hулаар шиид… илээмэнэй продукт… элени холимол тэжээл… нгаха графигые хазагайр…, ассортиментые олон янзын болгоногүй.

Эхилээд байгша табан жэлдэ хүдэлгэгдэжэ байгаа бүхы цехүүд hэльбэн шэнэлэгдэхэ, хуушан түхеэрэлгэнүүдэй орондо шэнэ техникэ тодхогдохо юм. Тиигэжэ продукци үйлэдбэрилэн гаргалга, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлхэ, шубуу үсхэбэрилхэ эрхэ байдал hайжарха, ашаг үрэнь дээшэлхэ зэргэтэй. Электродвигательнүүдые заhабарилха талаар асуудал мүнөө болотор шиидхэгдээгүй байhаар. Энэ асуудалые зүб мүрөөрнь шиидхэхэ хэрэгтэ агропромой хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа ехээр хандуулха бэзэ гэжэ найдахаар.

Шубуу үсхэбэрилгые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ эрдэм наука хубитаяа оруулалсаха ёhотой. Нютагай эрхэ байдалда шубуу зүбөөр хооллуулха асуудалые шэнжэлхэ хэрэгтэй. Шэнжэлгын ашаг үрэ ехэ. Олоор үндэгэлдэг шубууд ехэ болохо, тэдэнэй гарзалга доошолхо зэргэтэй ха юм.

Шубуунай фабрикада бригадна аргаар ажал хүдэлмэриеэ эмхидхэлгэ ёhотой hүүриндэ ээлээ. Бригадна подрядай гуримаар хүдэлдэг коллективүүдэй үрэ дүнгүүд бэшэнэйхидэ орходоо hураггүй дээгүүр байна. Тэдэнэр хамаг нөөсэнүүдые гамтайгаар гаргашалжа, алмажа шадана бшуу.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада социально-соёлой объектнүүд, байрын гэрнүүд баригдаа. Гэбэшье гэр байрын асуудал гүйсэд шиидхэгдээгүй байна. Мүн хүүгэдэй саад, магазин дутаалдана. Тиимэhээ Главбурятстройн 174-дэхи ПМК-гай коллективэй хүсэ шадалые эдэ барилгануудта зорюулхыень партиин областной комитет, Министрнүүдэй Совет гүйнабди.

Мүнөө фабрикын коллективүүдтэ партиин съездын урдахи документнүүд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

ГОМБОЕВА Т. Д.,

СЭЛЭНГЫН РАЙОНОЙ НОЁХОНОЙ ДУНДА ҺУРГУУЛИИН БАГША

Манай республикын hургуулинуудта үнгэрhэн hуралсалай жэлдэ шэнэ реформо нэбтэрүүлхэ, тэрэниие бэелүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ hэн. Тэрэнэй удха шанар юугээршье сэгнэшэгүй. Гэхэ зуура энэ хэрэгтэ ёhын тэдыхэ сэ хандажа болохогүй, ургажа байгаа эдир үетэниие hургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгэй шанарые эрид hайжаруулха зорилго табигдаха зэргэтэй.

Һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үндэhөөрнь хубилгаха, hурагшадые хүмүүжүүлгын болон эрдэмдэ hургалгын асуудалнуудые шүүмжэлхы шэглэлтэйгээр ябуулха гэhэн бодолтой багшанарай коллектив hургуулиин шэнэ реформые бодотоор бэелүүлжэ шадаха байна.

Мүнөө үедэ манай Ноёхоной дунда hургуулида 365 hурагшад hурана. Тэндэ 36 багшанар ба хүмүүжүүлэгшэд хүдэлнэ. Багшанарай коллектив, hурагшад олон ондоо национальностьнуудhаа нэгэдэн бүридэнхэй. Багшанарай 80 процентнь манай hургуули дүүргэhэн хүнүүд. Багшанарые hурган бэлдэдэг hургуулинуудта манай hургуули дүүргэhэн 23 hурагшад мүнөө эрдэмээ үргэлжэлүүлжэ байна. Һурагшадай зүгhөө хуули ёhо эбдэхэ ушар үзэгдэхэеэ болинхой. Классhаа болон hургуулиhаа гадуур hурагшадтай ябуулдаг хүдэлмэри нилээд hайжаранхай. Энэ ушарта манай колхозой барюулhан спортивна залтай соёлой байшан иимэ хүдэлмэри ябуулхадамнай ехэ туhа хүргэнэ.

Һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ябуулха талаараа манай багшанарай коллектив зарим тэды дүй дүршэлтэй болонхой гэжэ хэлэхэ байнаб. Һургуулидамнай hайн түхеэрэлгэнүүдтэй hуралсалай мастерскойнууд бии. Тэндэ hурагшад модоор болон түмэрэй зүйлнүүдээр юумэ хэжэ hурадаг. Гадна хүдөө ажахые, мал ажалые оньhожоруулгын hуралсалай кабинет, hургуули шадарай участок, биологиин ба газар таряалангай hуралсалай кабинет гэхэшэлэн хүдэлжэ байдаг.

Манай hургуулиин баазова предприяти хадаа Сэлэнгын районой олон hалбарита томо XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз болоно. Манай колхозой hү, мяха, ороохо гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ даабарие дүүргэhэндэнь Ноёхоной дунда hургуулиин hурагшад болон багшанар угаа баясажа байдаг. Энэ амжалтада манай hургуулиин hурагшадай үйлэдбэриин бригадын оруулhан хубита оролсоо гэжэ hанахадаа, мүн лэ баясадаг гээшэбди. 1985 ондо hурагшадай хүсөөр 103 750 түхэригэй валова продукци үйлэдбэрилэгдэhэн байна. Тэрэниие бригадын гэшүүн бүхэндэ хубаахада 864 түхэриг хүртэнэ. Үнгэрhэн зундаа hурагшад 138 344 килограмм hү haahan, 284 центнер ноохо хайшалhан, 4 550 толгой хурьга түлжүүлhэн байна.

Һурагшадай үйлэдбэриин бригада, ажалай болон амаралтын лагерь эмхидхэхэ талаар манай hургуули ехэ дүршэлтэй болонхой. Һургуулияа дүүргэhэн хүбүүд, басагадые өөhэдынгөө ажахынуудта ошожо хүдэлхын тула хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Залуушуулай бригада, фермэнүүдые эмхидхэгдэдэг.

Һурагшадай ажалай болон амаралтын зунай лагерь эмхидхэлгэдэ дутагдалнууд үзэгдэдэг юм. Энэ ганса манай hургуулида хабаатай хэрэг бэшэ. Түбхын түрүүндэ предприятинуудта hургалдаад ажаллаха газар байдаггүй. Һурагшадай үйлэдбэрилгын ажалай тухай шалгалта абтадаггүй, тэдэниие усал аюулгүйгөөр хүдэлгэхэ техникын заабари зөөтоор үгтэдэггүй.

ДЕМИНОВ А. Д.,

СССР-эй ГОССТРОЙН ТҮРҮҮЛЭГШЫН НЭГЭДЭХИ ОРЛОГШО

Буряадай коммунистнүүдэй конференци hайнаар үнгэржэ байна. Түйлагдаhан амжалтанууд тэмдэглэгдэжэ, шэнэ зорилгонууд табигдана. Бии байhан дутуу дунданууд шүүмжэлхы ёhоор харагдажа, тэдэниие усадхаха дурадхалнууд оруулагдана. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ республикын урда айхабтар ехэ зорилгонууд табигдана. Тэдэнэй гол удхань гэхэдэ, эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаhанай, ажахые эрхилхэ онол аргануудые нарижуулан hайжаруулhанай ашаар, тэдэнэй үндэhэн hүүри дээрэ экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар эрид шиидэнги алхамууд хэгдэхэ байна.

Партиин хараалhан эдэ зорилгонуудай бэелүүлгэ капитальна барилга дээрэхи хэрэгүүдhээ бага бэшээр дулдыдаха байна. Арадай ажахын энэшье hалбарида ехэ хубилалтанууд боложо эхилээ. Гэбэшье эндэ үшөөл олон дутуу дунданууд бии. Мүнөө үедэ эгээн шухала асуудал гэхэдэ, капитальна hомололгые нэгэ газарта бүридүүлжэ, объектнүүдые барилгын болзор түргэдхэхэ болоно. Барилгын эмхидхэлэй болон техническэ хэмжээн мүнөө үеын эрилтэдэ үшөө хүрэнэгүй. Хангалтын муухаа боложо, хүдэлмэришэдэй миин зогсохо ушар хаа хаанагүй үзэгдэнэ. Барилгын шанар ехэ муу.

Һүүлэй үедэ партиин ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет капитальна барилгада ехэ анхарал хандуулжа, хэдэн тогтоол баталан абаhан байна. Мүнөө барилгын предприятинуудые шэнэлэн хубилгаха шэнэ техникээр, оньhон түхеэрэлгээр хангаха талаар хэмжээнүүдые абтажа байна. Барилгын материальна-техническа үндэhэ hүүри хүгжөөхэ гэжэ талаар hайн дүй дүршэл ородоомнай бии. Энэ дүй дүршэлые түгээлгээр шударгаа, республикадаа нэбтэрүүлхэ, хэрэглэхэ хэрэгтэй.

1986 ондо барилга hайжаруулха талаар ехэ мүнгэн зөөри hомологдоо. Барилгын үндэhэ hүүри хүгжөөхэ хэрэгтэ 5,8 миллиард түхэриг капитальна hомололго хэгдээ. Барилгын техникэ, автотранспорт олоор үгтэхэ байна. Гэхэтэй хамта мүнөө капитальна hомололгын гурбанайнь хоёр хуби шэнэ барилгануудта, мүнөө байгаа барилгын предприятинуудые үргэдхэлгэдэ гаргашалагдадаг зандаа байhаар. Энээниие усадхажа, энэ бүхы мүнгэнэй хахадыень бии байгаа предприятинуудые hэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэ гаргашалха ёhотой.

Республикада барилгын талаар элдэб hайн шиидхэбэринүүд, проектнүүд бии. Гэбэшье проектно-сметнэ хэрэгые шэнэ, мүнөө үеын эрилтэдэ хүргэхэ хэрэгтэй. 1985 ондо министерство болон эмхи зургаануудта эльгээгдэhэн проектнүүдэй дүрбэниинь техническэ тон доогуур хэмжээндэ дүүргэгдэнхэй. Илангаяа, гэрнүүдэй барилга онсо өөрын түхэлөөр илгарнагүй. Гэрнүүдэй түхэл маяг нэгэ адли. Эдэ бүгэдэ барилгын шанар муудуулна. Республикын госстройн түрүүлэгшэ, Улаан-Үдын ахамад архитектор болон тэрэнэй албанууд өөhэдынгөө сэхэ уялга хангалтагүйгөөр дүүргэнэ.

САНЖИМИТЫПОВ Б. Р.,

ХЭЖЭНГЫН РАЙОНОЙ МОГСОХОНОЙ СОВХОЗОЙ ТЭЖЭЭЛ ҮЙЛЭДБЭРИЛДЭГ ЦЕХЭЙ НАЧАЛЬНИК

Мүнөө манай ороной хүдөө ажахыда боложо байгаа үндэhэн ехэ хубилалтанууд бидэниие баясуулна. Тэрэнэй ашаар хүдөө ажахын үйлэдбэри шэнэ ёhоор хүгжөөгдэхэ, колхоз, совхозууд, машинно-тракторна паркаяа шэнэлхэ аргатай болонхой. Жэлhээ жэлдэ үтэгжүүлгэ ехээр абтана. Уhалагдадаг газарай хэмжээн харба байса дээшэлнэ. Хүдөө тосхоной түхэл шэнжэ хубилна.

Хэды тиибэшье hаань, хүн зониие эдээ хоолой зүйлнүүдээр хангаха асуудал гүйсэд шиидхэгдээгүй байhаар гэжэ hайн ойлгонобди. Тиимэhээл шэнэ табан жэлэй эхин дээрэ бидэ арга боломжоёо хаража үзөөд, таряанай талмай болон фермэнүүдhээ абтадаг продукциин хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ зорилгоор ехэ юумэ хэхэ ёhотойбди.

Мал ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үбhэ тэжээлэй бааза шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг гэжэ мэдэнэбди. Үнгэрhэн табан жэлэй туршада манай Могсохоной совхоз энэ талаараа зарим тэды амжалта туйлаа гэжэ хэлэхэ байнаб. Уhалагдадаг нуга сабшаланай ургаса дээшэлээ, олон жэлэй ногоонууд таригдаа. Бүхы хүдэлмэреэ бригадна подрядай гуримаар ябуулдаг болообди. Тиигэжэ мал ажахыгаа үбhэ тэжээлээр гүйсэд хангажа эхилээбди. Арбадахи табан жэлэйхитэй сасуулхада, гектар сабшалангай ургаса 7 процентээр нэмэжэ, 22 центнертэ хүргэгдөө. Манай дүй дүршэлтэй луговодууд Н. Дулмаева, Ч-Д. Санжижапов, Г-Н. Цырендылыков гэгшэд гектарhаа 30, дээшэшье центнер ургаса хуряаhан байна. Энээнэйнгээ ашаар hүүлэй гурбан жэлэй туршада районойнгоо бусад ажахынуудта үбhэ тэжээлээр туhаламжа хүргэхэ аргатай болообди. Гэбэшье, энэ hалбарида туйлагдаhан амжалтамнай мал ажалай продукци абалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэмнай нүлөө үгөөгүй байhаниинь гэмшэлтэй. Совхознай мал ажалай продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй, hү hаалиин хэмжээн hанаhанда хүрэнэгүй, малай гарзалалга хороногүй. Тиимэhээл совхозоймнай экономико hайжараагүй байшоо.

Манай районой бусадшье ажахынууд үбhэ тэжээлээр хангагданги байбашье мал ажалайнгаа hалбариин үрэ дүнгүүдые hайжаруулжа шадаагүй. Эндэ зоотехническэ албанай хүдэлмэриин муу нүлөөн харагдаа гэжэ hанагдана. Малдаа тэжээл буйлуулангүйгөөр үгэнэбди. Тиихэдэ үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри огто ябуулагданагүй шахуу. Дүй дүршэлтэй малшад хомор байhаар. Эдэ бүхы дутуу дунданууд hаяхан боложо үнгэрhэн районно партийна конференци дээрэ сэхэ шууд шүүмжэлэгдээ.

ПАРАМОНОВ В. П.,

ХУРАМХААНАЙ ЛЕСПРОМХОЗОЙ МОДОНОЙ ПУНКТЫН НАЧАЛЬНИК, СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙ

КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоhон леспромхозоймнай модо бэлэдхэдэг бригадануудай коллективүүд, модо зөөдэг жолоошодой экипажнууд үнгэрэгшэ 1985 оной, мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргээ hэн. Т. М. Низовцев, В. И. Кожевин, В. М. Стафеев, В. С. Щукин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллектив леспромхоз дотор дэлгэрhэн мүрысөөндэ түрүүлнэ. Манай модоной пунктын коллектив 712 кубометр бэлэдхэхэ байhан hаа, бодото дээрээ 721 мянган кубометртэ хүргөө. Тиигэбэшье леспромхозой коллектив үнгэрэгшэ табан жэлэй, 1985 оной даабаринуудые дүүргэжэ шадаагүй.

Съездын нээгдэтэр бидэнэр 71 мянган кубометр, майн 1 болотор 133 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ ёhотойбди.

Модо бэлэдхэхэ хэрэгтэ инженернэ хангалга үшөөл муу. Үбэлдөө, модо бэлэдхэхэ, зөөхэ талаар эгээл таатай үедэ, ажалай бүтээсэ доошолно. Энэ юунhээ болоноб гэхэдэ, мүнөө үедэ жэжэ модотой газарта хүдэлнэбди. Нэгэ хүн халаанай туршада 25 кубометр модо отолхын орондо, оройдоол 13 кубометр отолно. Халаанай туршада трактораар 104 кубометр модо зөөхэ байhан hаа, үнэн дээрээ 40 кубометр зөөнэ бшуу. Автомашинаар 30 кубометр модо зөөхын орондо, 15—20 кубометр зөөгдэнэ. Энэ асуудал дары шиидхэгдэхэ ёhотой.

Леспромхоздомнай модо зөөдэг 18 автомашина тоологдоно. Эдэ автомашинануудай 6-ниинь хэрэглэмжэhээ гаранхай, үшөө тиихэдэ 220 мянган километр ябаhан 5 автомашина эбдэржэл байдаг. Автомашинануудые, модо таллуулдаг техникые Баргажанай-Адагай ЦРМ-дэ муугаар заhабарилна. «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд энээниие ойлгожо, тодорхой туhаламжа үзүүлхэ ёhотой.

Ажалай журам hанаhанда хүрэнэгүй. Ажалдаа гарахагүй ушарнууд үшөөл үзэгдэhөөр. Эдэ дутуу дунданууды зүб мүрөөрнь шиидхэхэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдана. Энэмнай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ нэгэ нөөсэ болоно ха юм. Ажалша коллективүүд энэ талаар саашадаа хүдэлмэриеэ бүри эдэбхижүүлхэ болоно.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада леспромхоздомнай гэр байра баригдаагүй. Байгша ондо гэр байра барихын тула мүнгэн багаар hомологдоо. Тиимэhээ энэ жэлдэ 2 квартиратай 10 гэр бариха арга боломжо манда олгохыень «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдые гүйха байнаб. Байха гэр байрын үгы дээрэhээ олохон хүдэлмэришэд ажалhаа гаража ошоно.

Манай габшагай ажалай улам шангадаха бүри Эхэ ороноймнай экономическа, бэеэ хамгаалха хүсэ шадал нэмэхэ, эб найрамдал бүри бэхижэхэ гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Тиимэhээ байгша оной, арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхын тула хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлхэбди.

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ ТҮҮХЭhЭЭ

ПАРТИЗАН ЧИМИТ ЦЫРЕНОВ

Шэтын тракт... Хэдэн зуун жэлэй саана татагдаhан энэ харгы зам дээрэ хэды олон үйлэ хэрэгүүд, элдэб янзын ушарнууд болоо гээшэб! Октябриин социалис революциин урда тээ Дээдэ-Үдэhээ Шэтэ руу, мүн hөөргэньшье ашаа шэрэлгын гол замынь байгаа ха юм. Тэрэ үедэ бүхы юумэн морин унаагаар зөөгдэдэг hэн ааб даа. Ябалгын нэгэ үдэрэй зайда гэхэ гү, али бэе бэеhээ 30—40 километр утатай газарнуудта багахан үртөөнүүд, заримдаа нэгэ-хоёр зэмьезнүүд тиихэдэ баригдадаг байhан юм.

— Асагад hууринда ойрохоно, Үдэ голой зүүн эрьедэ hэеы гэрээ табиhан үгытэй буряад Чимит Цыренович Цыреновэй бүлэ үбэлжэдэг hэн, — гэжэ Үнэгэтэйн партизанска отрядай морин тагнуулай командир ябаhан, Улаан Одонгой ордено П. В. Агильдин хөөрэнэ. — Үбэлдөө Үдэ голой мүльhэтэн хүрэшэхэдэ, Шэтын трактаар ябагшад мүльhэн харгы зубшадаг байгаа. Тиимэhээ улаашад Чимидэй гэртэ амархаяа тогтодог, хонодог hэн. Хүндэмүүшэ эзэн мантан самовараа халаажа, ногоон сайгаар тэдэниие хүндэлдэг байhан. Харин зунай hаранuудта Үдэ голдоо хаарбаза ябуулжа, Чимит—хаарбазашан гэжэ алдаршаа hэн. Холуур, дүтүүр ябадаг олон улаашадтай нүхэсэжэ, революционно тэмсэл, большевигүүдэй илалтанууд тухай тэрэ яhала дууладаг, иимэ мэдээсэлнүүдые зүрхэндөө дүтөөр ойлгодог байгаа.

— Юуб гэхэдэ, бадарган баяд, ноёдые, худалша хүнүүдые үзэн ядадаг байгаа бшуу, — гэжэ тэрэл П. В. Агильдин хөөрэбэ.

1919 оной декабриин 19-дэ Дээдэ-Тайлсын волостиин нютагуудта зэбсэгтэ буhалгаан эхилээ бэлэй. Тэрэ үдэрнүүдтэ Үнэгэтэйн партизан отряд эмхидхэгдэжэ эхилhэн байгаа. Атаман Семеновой отрядуудтай хатуу шанга тулалдаанууд болможо эхилбэ.

Тэрэ үедэ буряадууд сэрэгэй уялгата албанда татагдадаггүй байгаа. Тиимэhээ партизан отрядуудай байгуулагдажа эхилхэдэ, буряадууд олоороо партизанууд болоожо, Совьедүүдэй засагые хамгаалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа бэлэй.

1920 оной янвaрь hарада Үнэгэтэйн партизанска отрядта Чимит Цыренов Содном хүбүүнтэеэ ерэжэ, партизан болохо дуратайгаа мэдүүлhэн байна. Отрядай командованиин тэрэниие тагнуулшанаар томилhониинь зүбтэй байгаа гэжэ хожомынь элирээ бэлэй. Юуб гэхэдэ, Чимит нютаг нугынгаа хүн зониие, харгы, газарнуудые hайнаар мэдэдэг hэн тула найдамтай газаршан, тагнуулшан, агитатор болоhон байгаа.

— Би тиихэдэ отрядайнгаа морин тагнуулай командир ябаа hэм,—гээд П. В. Агильдин хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Цыреновтэй суг даабарида саг үргэлжэ гарадаг бэлэйбди. Тиин бүхы даабаринуудаа урагшатайгаар дүүргэдэг hэмди.

Үнэгэтэйн партизан отрядай командир Ф. П. Фомин өөрынгөө дурсалганууд соо Ч. Ц. Цыренов тухай магтажа бэшэhэн байдаг. Жэшээлхэдэ, Чимит эгээл эдэбхитэй тагнуулшан, дайсан тухай тон зүб мэдээсэлнүүдые асардаг, буу зэбсэгүүдые олодог байhан юм.

1920 оной февраль hарада Хоридо үнгэргэгдэhэн партизануудай съездэ Чимит делегадаар hунгагдаhан гээшэ. Съезд дээрэ тэрэ үгэ хэлэхэдээ, ноён Галсановай, Шулуутын дасанай ламанарай урдаhаа буhалгаалан бодоhон ород арадтай буряадуудай нэгэ hаналтай байхыень уряалаа бэлэй. Хориин тайшаа Жигжит Галсанов японтонhоо 60 винтовко абажа, нютагайнгаа баяшуулай хүбүүдые зэбсэгжүүлхэдэнь, партизанууд тэрэ дары буунуудыень буляажа абаhан байна. Тиихэдэнь Ж. Галсанов атаман Семеновто тэрьедэжэ ошоhон юм.

Февраль hарада Үдэ-Элхиин фронтдо болоhон байлдаануудта Ч. Ц. Цыренов хабаадалсажа, Петропавловка, Шэнэ-Хүрбэ, Карбацновка hууринуудые сүлөөлэлсэhэн байна.

1920 оной март hарада Дээдэ-Үдын сүлөөлэгдэхэдэ, Үнэгэтэйн партизан отряд Алас-Дурнын Республикын Арадай революционно армиин бүридэлдэ орожо, зүүн зүг тээшэ дабшаhан түүхэтэй. Партизан-тагнуулшан Ч. Цыренов Бурловай отрядта hайн дураараа орожо, мүн лэ зүүлжээ дабшаа бэлэй.

Алас-Дурна зүгтэ Волочаевкын түлөө шанга тулалдаануудта нютагаймнай хүбүүн зоригтойгоор хабаадалсаhанайнгаа түлөө «Эрэлхэг зоригой түлөө. Ч. Ц. Цыреновтэ» гэжэ hиилэгдэhэн бэшэгтэй буугаар шагнагдаа. Спасскые абалсаhанайнь hүүлээр hайн дураараа Арадай революционно армида алба хэжэ ябаhан наhажаал сэрэгшэдые гэртэнь табиха тухай захиралта гараа hэн. Тиихэдэ партизан Ч. Цыренов нютагаа бусаа бэлэй.

Тэрэ гэртээ ерээд, hанаагаа амаржа байгаагүй, ангиин дайсадтай тэмсэлдэ хамсыгаа шуун ороhон байна. Онохой hууринда нэгэтэ ябахадаа, хорото ангиин дайсанай гарhaa наhа бараhан юм. Ч. Ц. Цыренов түрэhэн Асагад нютаггаа хүдөөлүүлэгдэнхэй.

— Эрэлхэг партизан Чимит Цыреновэй наhа бараhан тухай дуулахадаа, Үнэгэтэйн партизан отрядта суг ябалсаhан нүхэдынь ехээр шаналан гашуудаа hэмди. Нютагайнгаа солото хүбүүн Ч. Ц. Цыреновэй дурасхаалые мүнхэлжэ, тэрэнэй хэhэн хэрэгүүдээр асагадайхид омогорхохо ёhотой, — гэжэ хөөрөөнэйнгөө түгэсхэлдэ хуушанай партизан П. В. Агильдин тэмдэглээ hэн.

Н. КУЧУМОВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.
Загарайн район.

«БУРЯАД ОРОН-86» гэhэн фото-конкурсдо ерэhэн зураг
«Хонишон басаган»
(Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой залуу хонишон Гэржэма Найданова)
О. МАРИЕВАН фото.

ЕРЭЭДҮЙН БАГШАНАРАЙ ШЭНЖЭЛГЭНҮҮД

Жэл бүхэндэ Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтай түүхын ба хэлэ, бэшэгэй факультедэй студентнэр арадай аман үгэ суглуулха зорилготойгоор экспедицидэ гарадаг юм. Тэдэ Кабанскын, Прибайкалиин, Баргажанай, Загарайн, Бэшүүрэй районуудаар ябажа, яhала олон hонирхолтой зүйлнүүдые бэшэжэ абаа. Үнгэрэгшэ жэл тэдэнэр аман зохёол суглуулагшадай үшөө хүрөөгүй байhан Хойто-Байгалай районоор ябажа ерээ hэн. Тэрэ экспедициин хүдэлмэриин дүнгөөр үнгэргэгдэhэн научна конференци дээрэ hонирхолтой хөөрэлдөөн болобо. Энэ районой дэбисхэр дээрэhээ суглуулагдаhан материалнуудай үндэhөөр студентнэр элидхэлнүүдые хээ.

Хоёрдохи курсын студентка Ира Двойнишникова юрэнхы дүнгүүд тушаа элидхээ. Суглуулhан материалнуудайнгаа хэды шэнээн шухаг, эрдэм наукын талаар удха шанартайе Марина Севастьянова, Елена Спиридонова гэгшэд сэгнэбэ. Тэдэ үльгэршэн Н. Ф. Кондаковаhаа бэшэжэ абаhан онтохонууд тушаагаа хөөрөө. Дынцыма Булгутова, Елена Карелова, Александра Хандирова гэгшэдэй бэшэжэ абаhан дуунууд, хошоц зугаа үгүүлэлнүүд, оньhон үгэ, таабаринууд суглараriшадые hонирхуулаа, халуун зүбшэн хэлсэлгэ үүсхээ.

Студентнэрэй зундаа суглуулhан материалнууд элбэг баян юм. Тэдэнэй үндэhэн дээрэ хэдэн суглуулбари хэблэлдэ бэлэдхэжэ болохо байна бшуу. Энэ hанамжань мүнөө бэелүүлэгдэжэ эхилээ. «Илалтата тэмсэл» гэжэ түрүүшынь суглуулбари хэблэлдэ бэлэдхэгдээд байна. Эндэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай темэдэ зорюулагдаhан аман үгын дээжэ ороход юм. Мүн студентнэрэй суглуулhан бэшэшье материалнууд илгагдажа, хэблэлдэ бэлэдхэгдэхээр хараалагдана.

И. ЯРНЕВСКИЙ.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · спорт · СПОРТ

СССР-эй АРАДУУДАЙ VI СПАРТАКИАДА

Дүрбэн жэлэй урда тээхидэл адли, СССР-эй арадуудай үбэлэй VI Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүд Сибириин түбтэ — Красноярска хизаарай хото городуудта үнгэргэгдэхэ юм. Шэлэн абалгын мүрысөөнүүдтэ илалта түйлаhан гурбан мянга шахуу спортсмен 1986 оной февралиин hүүл багта, мартын эхеэр захалха түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ хабаадахаар хүлеэгдэнэ.

— Ээлжээтэ Олимпиин наадануудай нээгдэхын урда тээ хоёр жэлэй үлөөд байхада, СССР-эй Спорткомитет оронойнгоо эрхим бэрхэ спортсменүүдые дахинаа угтажа абаха этигэл найдал бидэнэртэ олгобо, — гэжэ арадай депутадуудай Красноярска хизаарай Совьедэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ, Спартакиадын эмхидхэлэй комитедые хүтэлбэрилэгшэ Виктор Плисов хөөрэнэ.

Үбэлэй түрүүшын Спартакиада манай орондо 1962 ондо үнгэргэгдөө hэн. Тэрэнэй эхин шатын ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ 35 миллионhоо дээшэ хүн хабаадаhан байгаа. Хэрбээ түрүүшын дүрбэн Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүдэй Ураалай хото городуудта үнгэргэгдэhэн байгаа hаань, 1982 ондо табадахи Спартакиадын түгэсхэлэй шата түрүүшынхеэ Красноярска хизаарта болоо hэн. Спортсменүүд, тренернүүд болон тусхай тушаалтадай hанамжа дурадхалнуудай ёhоор, Красноярск урдань табигдаhан бүхы зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ, 7 мянга шахуу айлшадые хүндэмүүшэ халуунаар угтаhан байгаа. Олимпиин наадануудай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ харюусама спортын түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд городто бэлдэгдэнхэй.

— Ээлжээтэ Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысоондо хабаадагшадые дахинаа угтажа абаха гэhэн даалгабариин табигдахада, ондоошье ушар шалтагаанай хараада абтаhыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй, — гэжэ Виктор Плисов хэлэнэ. — 80-яад онуудай эхиндэ Красноярска хизаар промышленна продукци үйлэдбэрилгөөр Сибирьтэ томо ехэ түб, ороной зүүн хубида, эрдэм, соёлой ба спортын ажабайдалай ёhотойл түб болоhон байгаа. Энэнь Сибириин үргэн дэлюун газар дайдые ниитэ нэгэн гүрэнэй түсэбөөр нарижуулан hайжаруулха, ашаглаха зорилгоhоо үндэhэтэй байгаа. Энэ түсэбэй ёhoop, үнгэрhэн табан жэлэй хугасаа соо спортивна түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые барилгада, hэльбэн шэнэлэлгэдэ 30 миллионhоо дээшэ түхэриг hомологдоо. Мүнөө 3,5 миллионhоо дээшэ зонтой хизаарта ажаhуудаг хүнүүдэй гурбанай нэгэ хубинь физкультура болон спорт эдэбхитэйгээр эрхилдэг байна. Миллион шахуу хүн зонтой Красноярскда ажаhуугшадай хахад хубинь үбэлдөө амаралтын үдэрнүүдтэ санаар сэнгэдэг байха юм. Хизаарай хото городуудта, hуурин тосхонуудта 1230 спортын зал, 30 гаран тамаралгын бассейн, 7 мянга гаран стадион болон спортын талмай, хэмэл мүльhэтэй Спортын 5 ордон бии. Үни холоhоо хойшо сибириинхидэй дура татаhан бүмбэгэтэй хоккей наадаха хэдэн зуун талмай бии.

— Бүмбэгэтэй хоккейн ээлжээтэ Спартакиадын программада түрүүшынхеэ оруулагдаhандань баяртайбди. Энэ ушар сибириинхидэй урма зориг бадаруулна, — гэжэ Виктор Плисов хөөрэнэ. — Ушарынь юуб гэхэдэ, манай «Енисей» команда зургаан жэл удаа дараалан ороной чемпион болонхой. Тэрэнэй гэшүүд дэлхэйн чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, ороной суглуулагдамал командын үндэhэ hуури байгуулна.

— Красноярскын спортсменүүдэй Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысоондо хабаадалга урдынхидал мэтэ амжалтатай байха бээз гэжэ найданабди, — гэжэ Виктор Плисов хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Жэшээнь, дүрбэдэхи Спартакиадын дүнгүүдээр хизаарай суглуулагдамал команда аяар 25-дахи hуури эзэлээ hэн. 1982 ондо юhэдэхи hууриda гараhан байгаа. Тэрэнэй ямар хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байhаниинь эли болоно бшуу.

Ондоошье зүйлнүүдээр горитой амжалта түйлагдаа. Хэрбээ үнгэрэгшэ Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысоондо хабаадагшадай хизаарай гурбан хотодо мүрысэhэн байгаа hаань, харин мүнөө 5 хото үбэлэй спортын шадабаритадые угтажа абахаар бэлэн лэ. Энээнэй тула тодорхой зорилгонуудые шиидхэхэ ушартай болообди. Тэзд энэмнай аятай зохид оролдолго хэшээнүүд гээшэ ааб даа. Ушарынь гэхэдэ, болохоёо байгаа Спартакиадада зорюулагдажа баригдаhан бүхы түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд hүүлээрнь эдэ хотонуудта ажаhуугшадай мэдэлдэ үгтэхэ юм.

Жэшээнь, залуу хото Саяногорскдо хадаhаа санаар hолжорлгын оорсо шухаг, онсо түхэлтэй харгы баригдаа. Тэрэнэй утань гурбан километрhээ үлүү, 860 метр үндэртэй. Бүмбэгэтэй хоккейгээр мүрысөөнүүдэй үнгэргэгдэхэ стадионууд Абаканда, Черногорскдо hэльбэгдээ. Красноярскда шаргаар hолжорлгын харгы шэнэлэгдээ. Энэ харгы эгээл хурдан түргэн юм гэжэ спортсменүүд тоолодог. Санаар үсэрдэлгын стадион баригдаа. Спартакиадын hүлдэ тэмдэг хубилашагүй зандаа үлэбэ. Дүрбэн жэлэй урда тээхидэл адли, Сибириин Кеша гэжэ үзэсхэлэн hайхан булган мүрысоондо хабаадагшадые амаршалха юм. Үнгэрэгшэ мүрысоондо тэрэ Спартакиадын 17 рекорд тогтоохоdo туhалаа hэн. Магад, ээлжээтэ Спартакиадада бүришье олон рекорд тогтоогдоходоо болохол.

Борис ИВАНОВ,
АПН-эй корр.

ЭРХИМДЭ ТООЛОГДОНО

Арадай депутадуудай районно Совьедэй гүйсэдком тосхон hууринуудай дунда түймэр сараха хүдэлмэриин дүн гаргаба. Северный сельскэ Совет түрүү hуури эзэлжэ, райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

Сельскэ Совьедэй хүтэлбэрилэгшэд ажалшадайнгаа дунда түймэр сараха талаар hэргылэмжын, ойлгуулалмжын болон hуралсалай ехэ хүдэлмэри жэлэй туршада ябуулhан байна. Эндэхи бүхы барилганууд галай аюул сараха түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангагдаhан байгаа. Тиихэдэ Ципиканай совхозой түбэй буусада түймэр сараха депо баригдаhан, малай байрануудтахи зайн галай түхеэрэлгэнүүд булта hэльбэн шэнэлэгдэhэн байна.

А. ЦЫРЕНОВ.

«КИНОГОЙ ХАНИ НҮХЭДЭЙ КЛУБ»

Улаан-Үдэ хотын «Прогресс» кинотеатрай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн «Киногой хани нүхэдэй клуб» ээлжээтэ уулзалгаяа hаяхан үнгэргэбэ.

Табан жэлэй саана эмхидхэгдэhэн тус клубай уулзалганууд hарадаа нэгэ удаа үнгэргэгдэдэг юм. Клубай хүдэлмэриие ниитын совет хүтэлбэрилдэг. Тэрэнэй бүридэлдэ Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай, РНМЦ-гэй түлөөлэгшэд оронхой. Испаниин «Кармен» гэжэ фильм, кинорежиссер Д. Асанова, болгар уран зохёолшо П. Вежиновэй номой удхаар буулгагдаhан «Барьер» болон уран hайханай бусад фильмүүд нёдондо харуулагдажа, зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

Энэ удаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ совет арадай баатаршалгые харуулhан хоёр серитэй «Ошыш, харыш» («Иди и смотри») гэhэн фильм суглараrшадай анхаралда дурадхагдаа. РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Э. Климовэй буулгаhан уран hайханай шэнэ фильм мэргэжэлтэдэй болон харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, Москвагай уласхоорондын XVI кинофестивалиин шангуудые абаа. Фильмын бусад hайн шэнжэ шанарнууд тухай киноклубай совьедые хүтэлбэрилэгшэ, кинотеатрай методист С. Нахасева сугларагшадта хөөрэhэн байна.

«Киногой хани нүхэдэй клубай» февраль hарын уулзалгада режиссер Н. Михалковой табиhан «Неоконченная пьеса для механического пианино», «Несколько дней из жизни Обломова» гэhэн фильмүүд харуулагдаха ёhотой.

Х. СОКТОЕВ.

hАЙНААР СЭГНЭГДЭЭ

«Строитель» клуб соо hаяхан хүн зон дүүрэн байба. Юуб гэхэдэ, клубаймнай уран hайханай коллективэй партиин XXVII съездэ зорюулжа бэлдэhэн тоосоото концертдэ хүн зон сугларaа гээшэ.

Облпрофсоведэй ба горгүйсэдкомой жюри энэ концертдэ hайн сэгнэлтэ үгөө. 10 баллhaa 9-ыень абажа, манай клубай уран hайханай коллектив саашанхи харалгануудта хабаадаха эрхэтэй болобо.

В. ЯСТРЕБОВ,
«Строитель» клубай директор.

Уласхоорондо шэнжэлэ

ЯДЕРНА ҮХЭЛГҮЙ ДЭЛХЭЙН ТҮЛ

Ядерна буу зэбсэггүйгөөр гурба мянгадахи жэлдэ орохые СССР дурадхаба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой hаяхан хэhэн энэ Мэдүүлгын уг удхада дэлхэйн түрүү үзэлтэй олониитэ ба хэблэл тиимэ сэгнэлтэ үгэбэ. Тэрээн доторнь уласхоорондын байдалые hайжаруулгада заатагүй нүлөөлхэ хэмжээ ябуулгануудай программа дурадхагдана.

Энэ документ тушаа абтажа байhан олон тоото hанамжанууд дотор бүхы дэлхэй дээрэ ядерна зэбсэгүүдые гүйсэд дүүрэнээр усадхаха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана. Тиихэ зуура Советскэ Союзай эдэбхи үүсхэлэй дэлисын хэды ехэ байhаниинь, тодорхой шэнжэ шанарынь онсолон тэмдэглэгдэнэ. СССР үнэхөөрөө айхабтар шухала программа дурадхаба гээшэ. Тэрэниень шата дамжуулан залан сэхээр бэелүүлээд байхада, ойрын 15 жэлэй туршада гэхэ гү, али энэ зуун жэлэй эсэс болотор дэлхэйе ядерна зэбсэгhээ сүлөөлхэ арга боломжо олдохо болоно. 5—8 жэлэй болзортойгоор хараалагдаhан түрүүшын шатада СССР ба США хоёр бэе бэеынгээ газар дайдада хүргэгдэжэ болохо ядерна зэбсэгүүдээ хоёр дахин хороохо гэжэ Советскэ Союз дурадхана. Тэдэндэ үлээд байhан тиимэ түхэлэй ракетэнүүдтэнь (хоёр талада тус тустань) 6.000-hаа дээшэ бэшэ ядерна hомон үлэхэ ёhотой. Тиихэтэй хамта өөрынгөө хараа бодолые тайлбарилха зуураа, агуу ехэ хоёр гүрэнэй замбуулинhаа сохилто хэхэ зэбсэгүүдые бүтээхэ, туршалга хэхэ ба замбуулинда гаргаха ябадалhаа арсаад байгаа гээшэ hаа, ядерна зэбсэгүүдые тиимээр хороолго түйлагдажа болохо гээд СССР-эй дахин заажа байhыень хилын саадахи шэнжэлэгшэд онсолон тэмдэглэнэ. Тэрэшэлэн түрүүшын шатада европейскэ зонодохи дунда зэргын зайда буудагдаха американ ба совет ракетэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр усадхаха гэжэ СССР дурадхана. 1990 онhоо гэрэгдэнгүйгөөр эхилхэ ёhотой хоёрдохи шатань мүн лэ 5—7 жэл соо үргэлжэлхэ болоно. Энэ үедэ ядерна зэбсэгүүдые хуряан абалгада ядерна бусад гүрэнүүд хабаадуулагдахаар хараалагдана. Зүгөөр энэ хэрэг тиимэ зэбсэгүүдэй бүтээлгые зогсоохо ба ондоо гүрэнүүдэй газар дээрэ тараан тодхохогүй гэhэн тэдэнэй уялганuудhаа эхилхэ ёhотой. Иимэ юумэнүүдэй хэгдэжэ байха үедэ СССР ба США хоёр ядерна зэбсэгүүдэйнгээ ноосые хороолго үргэлжэлүүлхэ, тиихэдэ дунда зэргын зайда буудагдаха оохэдынгөө ядерна зэбсэгүүдые усадхаха талаар саашанхи хэмжээнүүдэй бэелүүлэлгэдэ орохо болоно. Энэл шатада ядерна бүхы оронууд 1.000 километртэ буудагдаха ядерна тактическа зэбсэгүүдээ усадхаха зэргэтэй.

1995 онhоо hүүлдэ бэшэ эхилхэ гурбадахи шатын туршада газар дээрэ үлээгдэhэн ядерна бүхы зэбсэгүүдые усадхалга дүүргэжэ, тиимэ зэбсэгэй дахинаа хэзээдэшье бии болгогдохогүйн тулада үгээ ойлголсохо ябадал түйлагдаха болоно.

Анха түрүүн мүндэлhэн сагhаа эб найрамдалай түлөө, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые hулару
лөө тэмсэлые өөрынгөө поли
шэглэлнүүдэй нэгэн болгон
гүрэндэ иимэ үргэн ехэ эдэбх
гаргаха хаба шадал бии гээд
наhаа абтажа байhан hанамжан
тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союз
дурадхалнууд хадаа миил амгал
хүсэл эрмэлзэлэй мэдүүлгэ бэ
тодорхой ябуулгануудай гүн
бодомжотой бүхэли программа
тоодо нэгэн талаhаа ядерна
hэлэлгэнүүдтэ даб дээрэ табигд
рюул үшөө гурбан hараар—
болотор үргэлжэлхэ. Энэ хада
зэбсэгүүдые усадхаха хэрэгые
дабшуулгада бодото алхам боло

Бодото дээрээ бэелүүлэгдэмэ
тэй хараа бодомжо дотороо
гүүдые хуряан абалгын орёо
тэй бусад асуудалнуудые шиидх
тэлэн ерэхые Советскэ Союз
Үшөө тиихэдэ хүн зониие сло
аргатай айхабтар муухай хими
сэгые энэ зуун жэлдэ усадх
дурадхал олоной анхарал ех
Зүгөөр манай орон гансахан
гые бэшэ, харин тэрэниие үйл
промышленна баазатайнь хамта
хын түлөө бэлэн байhанаа
Зүбшэн хэлсэлгын үндэhөөр
зэбсэгүүдые, зэбсэгтэ хүсэнүүды
го тушаа тодорхой дурадхалну
дэрөөр сэгнэгдэнэ.

Американ Эн-би-си гэжэ те
совет холын хараата дурадхалну
хы сэгнэлтэ үгэхэ зуураа,
жуулан, ядерна зэбсэгүүдые
рэнээр усадхаха түсэб табиhан
тэлбэрилэгшэ Холбоото Штадуу
тай шанга уряа хэбэ» гээд тэм

Айхабтар шухала удха ша
документдэ американ захиргаан
гэн анхарал хандуулба. США
мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэл
дэрhэнэй ёhоор, тиимэ түргөө
ушарынь хадаа Холбоото Шта
баруун бусад оронуудай олони
жада эб найрамдалта совет
нүлөө ехэтэй байха талаар
hанаа зоборито байдалда оро
шэлэн харуулна. Президент Р.
хайта ёhоор хэhэн мэдүүлгэ до
дурадхалнуудые hайшаажа, яде
гүүдые хороохо хэрэгтэ эдэ
дынь саашадаа ашатай туhа
болохо гэhэн этигэл найдаба
гэхэ зуураа президент урда
стратегическэ зэбсэгүүдые хор
туhада нэгэтэ бэшэ үгэ хэлэ
өөрыгөө харуулха hэдэлгэ гар
хэhэн мэдүүлгэ дотор замбуул
то хэхэ зэбсэгүүдые бүтээхэ,
замбуулинда гаргаха ябадалые
огто болохогүй тухай асуудал
хэлэгдээгүй байха юм.

Эб найрамдалта совет шэнэ
талаар уласхоорондын нэгэдэ
тушаа хэлэхэ зуураа, ООН-эй
секретарь Перес де Куэльяр
радхалнуудта «Айхабтар онсо
шанартай, эгээл нягта нарина
дэхэ ёhотой документ» гэhэн

ТОРИ КАБИНЕДТЭ ЭБЭЭ АЛДАН

Англида политическэ кризис тохёолдобо. Консерваторнуудта эгээл дүтэ газетэнүүдэй hанамжын ёhoop, «Тэтчерэй кабинедэй засагай хүтэлбэридэ ерэhээр үнгэрhэн зургаан жэлэй туршада гол шухала тушаал эзэлдэг байhан министрнүүдэйнь нэгэн, эгээл эрид сэхэ хүн гэжэ тоотой нэгэн «үүдыень хаб байса хаагаад», правительствын бүридэлhөө гаража ошобо». Баhа нүгөөдэ нэгэ министрэй политическэ хуби заяан мэдэгдэхээ болёо. Ториин лагерь hандаранхай. Партидань үймөөн, нэгэ хубинь нүгөөдэеэ гэмнэжэ оронхой. Үзэгдөөгүй ехэ хэрүүл тулалдаан. Яhала бата бэхи hууритай гэжэ мүнөө болотор hанагдаhан правительствын хараа бодол гэнтэ этигэл найдабаряа алдажархиба.

Обороной министр Майкл Хезлтайн правительствын бүридэлhөө гаража ошоо. Британиин «Уэстленд» компаниин хуби заяан тухай асуудалаар кабинедэй бусад гэшүүдтэй, нэн түрүүн премьер-министр Маргарет Тэтчертэй айхабтар шанга арсалдаанай гараhан дээрэhээ тэрэ иимэ шиидхэбэри абаhан байха юм. Вертолёдуудые бүтээдэг энэ томо фирмэ финансова ехэ бэрхэшээлтэ байдалда орожо, үгырэн хосорхо түйлдэа хүрэнхэй. «Уэстлендые» абарха талаар хоёр түсэб бии болоходоо, компаниин хиналта хэнэй мэдэлдэ орохоб гэhэн асуудалтай холбоотой. Гансахан Британиин бэшэ, харин Баруун Европын вертолёт бүтээдэг бүхы үйлэдбэриие мэдэлдээ абахые оролдошоhон американ «Сикорский эйркрафт» корпорацяар нэгэ түсэбынь дурадхагдаhан. Нүгөөдэнь — Баруун Европын компанинуудай консорциумаар. Эндэ Британиин «Бритиш аэроспейс» корпораци гол үүргэ дүүргэдэг.

Ториин кабинет үгэ дээрээ «Уэстлендын» хэрэгүүдтэ «хамаархагүй» гэhэн хараа бодол баримтална. Бодото байдалыень харахада, тус кабинет дурсагдагша фирмые «абарха» американ түсэбые эдэбхи ехэтэйгээр дэмжэнэ. Эндэхи хэблэлэй тэмдэглэhэнэй ёhoop, Британиин аша
гүүдые Вашингтоной мэдэлдэ
хараа бодол залан сэхээр б
hан М. Тэтчер өөрөө гол үүр
Тиихэдэнь М. Хезлтайн Евро
циумай дурадхалые дэмжэнэ
даан дээрэhээ тэрэ хэдэн х
правительствын бүридэлhөө г
бэатай болоо.

Хойгуур табигдалан hандал
hан парламентариин роль
арсаhан М. Хезлтайн общинан
дээрэ засагай хүтэлбэри ба
кабинедэй гэшүүдэй «Уэстлен
кэн корпорациин хиналта д
зорилготойгоор хэжэ байhан
элирхэйлэн харуулаа. Тодорхо
худалдаа наймаанай ба промы
министр Л. Бриттэн ехэл та
ороо. Европейскэ түсэбые
Британиин компаниинуудай
ябадал түйлахые оролдон,
нуудтаа баалалта хэдэг, өөры
ябуулгануудые сагааруулан,
нуудта худалаар хэлэдэг бай
шэлгэhээ орон доторнь поли
ехэ шууяан гаража байна.

Политическэ энэ арсалдаа
шалтагаан юуб гэхэдэ, промы
онсо шухала hалбаринуудай
hуури эзэлхын түлөө монопо
лэгэй тулалдаан болоно. Энэ
оронойнь хүн зоной дураа
лые, тэрэ тоодо засагай хүтэл
байhан парти дотор прав
экономическа ба гадаадын п
рагүйтэжэ байhан ушарые
руулна. М. Хезлтайнай прави
ридэлhөө гаралга хадаа М. Т
та, ерээдүйдэ консерваторну
рилэгшын тушаалда hууха хү
бэелүүлхэ гэhэн дохёо мүн
нютагай хэблэл үгэнэ.

А. С

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Шэнэ түйлалтанууд тээшэ» — Улаан-Үдын ажалшадай 1986 оной социалис уялганууд. «Хорин нэгэдэхи зуун жэлдэ ядерна зэбсэггүйгөөр орохо» — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ тушаа hанамжануудай суглуулбари.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаhануудта. «Областной партийна XXXIII конференци». «1986—1990 онууд хүрэтэр болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проект тухай гэhэн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совьедэй Түрүүлэгшэ В. Б. Сагановай элидхэлhээ, мүн элидхэл тушаа үгэ хэлэлгын материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Шэнэ hонин, үйлэ хэрэгүүд, тоо, баримта» — тобшо мэдээсэл. «Амаралтынгаа үдэрые яажа үнгэргөөбтэ?» «Үхибүүдээ баясуулха гээшэ тон шухала хэрэг» — А. Гармаевай статья. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45 — «Хүгжэмтэ Свердловск». 10.20—«...Правду, Ничего кроме правды». Фильм-зүжэг. 11.35 — «Память». 1-дэхи сери. 12.55—Шэнэ hонин. (13.00 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ hонин. 15.50 — Баримтата фильм. 16.40 — Концерт. 17.10 — Баримтата фильмүүд.

Улаан-Үдэ. 17.50 — «Живой Ленин» — баримтата фильм. 18.20—Шэнэ hонин (буряадаар). 18.35—Буряадай XXXIII областной партийна конференциин делегадуудай хабаадалгатай уулзалга. 19.20 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — А. Глазунов. «Лирическая поэма». 20.10—«Рассказы о Ленине» — уран hайханай фильм. 22.00—«Время». 22.35—«Страницы советского искусства. Литература и театр». 10 серитэй телефильм. 1-дэхи сери. 23.45 — «Мүнөөдэр түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. 9.25—Баримтата фильм. 10.05, 13.35—Франциуз хэлэн. 10.55 — Газай промышленностьда автомат нэбтэрүүлгэ ба залан хүтэлбэрилгэ. 11.35—СПТУ-гай hурагшадта. Гоё hайханиие ойлгожо hураха. 11.35—И. О. Дунаевскиин хүгжэм. 12.35 — «Агропромой эрдэм ухаан». 14.05 — Совет уран зурагай искусство. 14.30 — «Большевигүүдэй парти — Октябриин илалта түгэс революциие эмхидхэгшэ». 15.20 — Александр Гринтэй уулзалга. 16.05—Шэнэ hонин. 17.50 — Закарпадай арадай хоорой УССР-эй габьяата коллективэй концерт. 18.35 ...скэ библиотеко... ховен. «Лунн... — Мультфиль...

Улаан-Үдэ. ... юумые мэдэ... 19.55 — Бар... 20.45 — Сонс...

Москва. 21... нойрсогты, б... «Элүүр энхэ... hаа». 21.30—... бүхэндэ». 22.0... — «Память».

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-96, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина
Н-04314. Заказ №17. Индекс 0460